

Jaarverslag 2021

Jaar van stilstand en ...

Korzo

Inhouds- opgave

Voorwoord	3
Activiteiten	4
Makershuis	15
Publiek	20
Educatie	22
Positionering en samenwerking	23
Organisatie	25
Werkgroepen	26
Codes	29
Raad van Toezicht	30
Personeelsvertegenwoordiging	31
Financieringsmix	32

Voorwoord

“Korzo is een huis in beweging. Een toonaangevend podium en creatief producent tegelijkertijd. We werken samen met makers en partners die zich op de snijvlakken van dans begeven, nog onbekende grenzen opzoeken en met verve de kunst maken die hen en ons beweegt. Zij vinden een plek in en rond onze avontuurlijke programmering waarin we de actuele top op het gebied van dans, muziek en fysiek- en circustheater laten zien. We brengen publiek en makers samen in vernieuwende formats, omdat we nieuwsgierig zijn en ervan overtuigd zijn dat talent kan bloeien door ongewone verbindingen en een open blik. Niet voor niets is ons motto ‘Here to move you’.”

– Meerjarenplan 2021-2024

Het eerste jaar van de nieuwe cultuurnotaperiode (2021 — 2024) bracht een tweede jaar van onzekerheid door Covid-19. Dit jaar hebben we geprobeerd ons theater zo lang mogelijk open te houden, onze makers zoveel mogelijk werk te geven en alle medewerkers, tijdelijke krachten en jonge makers, zzp-ers en andere betrokkenen opdrachten te geven om zo bij te blijven dragen aan een divers en breed cultuurklimaat. Juist in dit jaar bleek weer hoe belangrijk kunst is en hoeveel het betekent kunst te kunnen maken en met elkaar te beleven.

Ons programma en onze activiteiten hebben we dit jaar op een eigen wijze en in verbinding met anderen vormgegeven. Niet altijd zoals bedacht in ons meerjarenbeleidsplan, maar wel vanuit dezelfde daarin geformuleerde ambities:

- *In alle programma's en activiteiten die we produceren, presenteren en ontwikkelen is beweging (in de maatschappij) leidend.*
- *Kunst en de kunstenaar staan niet op zichzelf, maar verhouden zich tot de steeds veranderende samenleving en maken er deel van uit.*
- *Vanuit de beweging definiëren we ook onszelf. Korzo is een open, gastvrije organisatie en opereert als netwerkorganisatie.*

Dat het een uitdagend jaar was, waarin we opnieuw met veel onzekerheden te maken hadden, spreekt voor zich. Toch willen we met dit jaarverslag ook laten zien wat er wel kon, welke mogelijkheden we wel zagen en

waar een creatieve organisatie als Korzo toe in staat is. Daarbij is veel werk verzet en zijn nieuwe vormen van het delen van onze kunst ontwikkeld. Dat ging vaak goed, maar natuurlijk niet altijd. Zo leerden we bijvoorbeeld dat Studio X — ons nieuw ontwikkelde 3D platform — complex was en daardoor minder toegankelijk bleek voor de bezoekers.

Hoeveel mooie programma's we ook bedachten, in de loop van het jaar raakten we met zijn allen oververmoeid, af en toe stuurloos en soms ook echt eenzaam. Er werd steeds gezocht naar verbinding, maar ook de energie voor het maken van nieuwe plannen bleek in de loop van het jaar op. Met de aangekondigde lockdown in december 2021 leek bij velen het lichtje uit te gaan. Gelukkig zijn we een paar weken verder en begint het vuur weer te branden. We mogen weer open en zijn ook weer open. De energie begint weer terug te komen: Korzo is back to move you!

Dit jaarverslag laat ons afgelopen jaar zien. Onze activiteiten en onze ontwikkelingen. Niet alles was uiteindelijk zichtbaar voor publiek, maar het verslag laat wel zien hoeveel veerkracht, energie en liefde voor de kunst het personeel, de makers en betrokkenen bij Korzo hebben. Dat verdient een groot compliment.

Gemma Jelier
Algemeen directeur/
bestuurder

Activiteiten

“De levendige mix die we presenteren bestaat uit dans in alle facetten, uit nieuwe en internationale muziek én uit theater dat uitgaat van beweging: fysiek theater en nieuw circus. We stellen een programma samen waarin de eigen makers op een natuurlijke manier instromen in een bredere context. We besteden meer aandacht aan het delen van de creatieve processen met ons publiek, we zoeken meer de crossovers, en zetten een heldere avontuurlijke lijn door in de programmering als geheel. “

– Meerjarenplan 2021-2024

Korzo programmeurs

Het programma in Korzo wordt sinds 2021 samengesteld door een nieuw programmteam (Shane Burmania, Joëlle Raus, Daphne van Iperen en Marc Maris). Zij werken samen en toetsen ideeën bij elkaar, bij makers, het publiek en onze community managers. Onder leiding van de algemeen directeur (tevens hoofd van het makershuis) en in samenwerking met de afdelingen educatie, marketing en productie stelden zij voor het jaar 2021 een verrassend en soms schurend programma samen.

Het programmteam werkte aan de hand van in 2021 geformuleerde criteria en nieuw bedachte programmalijnen, vanuit het verlangen naar meer verbinding tussen de verschillende disciplines en een herkenbaarheid in de programmering. Deze criteria maken het voor het programmteam gemakkelijker de kracht van meerstemmigheid in te zetten en elkaars keuze te bevragen. Ook zijn deze criteria opgesteld voor een meer transparante communicatie met makers en gezelschappen over programmeringskeuzes.

Ondertussen heeft het zoeken naar de wijze van integraal programmeren gezorgd voor meer uitwisseling tussen de programmeurs en disciplines.

Een voorbeeld van een programma waarvoor de programmeurs intensief samenwerken, is *Stirrr it Up!* Drie keer per jaar ontwikkelen de programmeurs dit zondagmiddagprogramma waarin disciplines elkaar ontmoeten, waarin vooruit gekeken wordt naar voorstellingen die op de planning staan en kunstenaars met elkaar, experts en het publiek in gesprek gaan rondom een thema. Elke editie is daarbij gekoppeld aan een programmalijn.

In een jaar waarin het leek alsof alles tot stilstand kwam, was Korzo constant in beweging en op zoek naar mogelijkheden om vooruit te gaan. Hoewel veel voorstellingen en eigen producties niet doorgingen, was het contact met makers en publiek warm. Elke ontmoeting tussen publiek — of het nu online of offline was — bleek extra waardevol.

Hieronder een jaaroverzicht met een aantal highlights met daarbij de vermelding dat ons theater aan de Prinsestraat in juni, september, oktober en november voor publiek open was.

In de kaders staat meer informatie over de producties van de huismakers van Korzo. Verder wordt het overzicht omlijst met fragmenten uit de mails die de directeur gedurende het jaar stuurde aan het personeel.

Januari / Februari

We startten het jaar met de 20ste editie van **festival CaDance**. Tijd voor feest, een nieuwe insteek, de presentatie van aanstormend talent en het koesteren van ervaren makers. Voor het eerst vond CaDance alleen online plaats.

Daar ben ik weer. Gisteravond heeft Mark Rutte aangekondigd dat de lockdown met drie weken wordt verlengd. T/m 9 februari. De huidige maatregelen worden verlengd en dat betekent dat CaDance door kan gaan, helaas alleen als online editie, maar we gaan dus door.

— update Gemma Jelier

Deze jubileumeditie van het festival was bedoeld als springplank voor veelbelovend dansmakerstalent uit Nederland. Nieuw was dit keer dat er ook een aantal bijzondere circusmakers toegevoegd waren aan het programma.

Beeld CaDance

Naast hen was er ruimte voor makers die kiezen voor nieuwe (bewegings)vormen en regelmatig de grenzen van verschillende (podium)kunstdisciplines oprekken. Als gevolg van de lockdown konden we de bezoekers deze editie niet alles laten zien. In het magazine dat voorafgaand aan het festival werd verspreid, was wel de complete programmering opgenomen en werd zichtbaar gemaakt wat niet doorging en wat online plaatsvond. We kregen veel positieve reacties op het toch verspreiden van het magazine en het programma.

Op 29 januari werd CaDance door de burgemeester geopend die daarmee gelijk de lancering van **Studio X** — ons nieuw gebouwde online platform — activeerde. Het publiek was vanaf dat moment welkom in Studio X (x.korzo.nl): een nieuwe online presentatieplek in 3D, met onder andere een foyer, theaterzaal en de speciale CaDance pop-up ruimte. Vanuit de eigen woonkamer kon het publiek meegenieten van een actueel programma van livestreams van premièrevoorstellingen, prachtige podcasts en (live) uitzendingen vanuit het mediacafé.

Met ingang van vandaag geldt er een avondklok. Die geldt vanaf 21.00 uur. We zijn blij dat we toch in deze moeilijke tijd kunnen doorgaan met waar Korzo voor staat. Daarom hebben we ook alle maatregelen genomen (en meer!) om ervoor te zorgen dat we veilig en volgens de richtlijnen kunnen werken. Ik weet dat ik hiermee een groot beroep doe op ieders inzet..... Daarnaast nemen we sinds drie weken sneltests af bij makers, dansers en personeel waarbij elke week de testdag een dag eerder valt. Zo is er morgen een testdag en vervolgens is as maandag de volgende.

— update Gemma Jelier

Dunja Jovic presenteerde hier de Zwaan winnende coproductie *De Panter*, een raadselachtige en verontrustend stuk waarin een man zodanig opgesloten raakt in zijn appartement dat het hem lijkt op te slokken. Antonin Rioche presenteerde *Glitter* – de NDT/Korzo productie – waarmee hij zijn filmregisseurskwaliteiten liet zien. Huismaker Astrid Boons presenteerde in een double bill met Krisztina de Châtel een stream van haar werk *Arise*, waarin drie danseressen met veel volharding proberen een ongrijpbare maar ominieuze aanwezige stroom energie zo te kanaliseren dat ze rechtop kunnen staan. Ook CaDance thematiseerde zo de onzekerheid van het coronatijdperk en de weerbaarheid van het menselijk lijf.

Op de slotdag van het festival werd de Leo Spreksel Award uitgereikt aan de jonge dansmaker Justin de Jager die daarmee een residentie bij Korzo won.

Aantal views CaDance: 2.947

Astrid Boons — Arise

In haar nieuwe choreografie *Arise* toont Astrid Boons ons het persoonlijke perspectief waarbij de aan vrouwen opgelegde sociale en maatschappelijke verwachtingen bepalen welke ambities passend zijn. Drie danseressen strijden met fysiek dwingende kaders. Kaders die uit niets meer bestaan dan licht. Intuïtief en zoekend vloeien en stollen de lichamen in de ruimte, tot ze langzaam hun kracht en fragiliteit onthullen. *Arise* was onderdeel van de double bill *Feminale* die online tijdens CaDance te zien was.

Danseres Karolina Szymura werd genomineerd voor een Zwaan voor beste dansprestatie.

Aantal voorstellingen/livestreams *Arise*: 4
Aantal bezoekers/views: 990

Astrid Boons — Decay

Tijdens Festival Tanz in Chemnitz (Duitsland) toonde Astrid in maart haar oudere werk *Decay*.

Aantal voorstellingen *Decay*: 1
Aantal bezoekers: 45

Antonin Rioche — Glitter

De getalenteerde Antonin Rioche verlegt graag de grenzen tussen kunstvormen als film, dans en theater. Op persoonlijke wijze weet hij de vinger te leggen op de zere plekken van ons moderne leven. Voor het seizoen 2020-2021 is hij daarom **De Keuze van Korzo en Nederlands Dans Theater (NDT)**. Zijn eerste avondvullende voorstelling, *Glitter*, gaat over liefde, roem en erkenning. Het lonkt naar onze kindertijd waarin alles mogelijk lijkt en dromen nog niet vervaagd zijn. Een melancholische glimp naar verloren momenten stuwt het werk voort. “*De echte paradijzen zijn de paradijzen die we verloren hebben*” zei Proust. De cast belichaamt, met een zweem van humor, intieme herinneringen aan dromen die allang achter ons liggen. In *Glitter* lokt het sterrendom en zet dit in schril contract tot de realiteit. In een flirt met tragische burlesk worden we meegenomen naar dat wat we allemaal herkennen: de illusie van grootsheid die iedereen in zich draagt.

Glitter ging tijdens CaDance in première. De tour van de productie werd gecancelld. Antonin krijgt in 2022 de kans alsnog een nieuwe kans de NDT/Korzo productie te maken voor live publiek.

Aantal livestreams *Glitter*: 6
Aantal views: 959

In maart was in tANZFAKtUR in Keulen (Duitsland) zijn eerdere werk *OhBoy!* en *Finally a Sign of Life!* te zien.

Aantal voorstellingen *OhBoy!* en *Finally a Sign of Life!*: 1
Aantal bezoekers: 72

Sarada Sarita — The Quintessentials ~ Q5

The Quintessentials ~ Q5 zou in het CaDance festival in première gaan. Een centrale rol was weggelegd voor waacking, een dansvorm ontstaan in de Latijn- en Afro-Amerikaanse LGBT-clubs van Los Angeles in de jaren ‘70. Helaas kon de voorstelling op het laatste moment niet in première gaan door een Corona besmetting bij één van de dansers. Als alternatief vonden in juni 2021 opnames plaats om de voorstelling om te zetten naar een vijfdelige videoserie over waacking en de ballroom-scene met daarin scènes uit de voorstelling. Deze serie komt in 2022 uit.

The Quintessentials ~ Q5

Februari

Tijdens het jaarlijkse festival Musical Utopias van Ensemble Klang en Korzo streven musici en makers uit verschillende disciplines ernaar in hun werk nieuwe werelden te creëren en presenteren. Het festival nodigt het publiek uit om deel te nemen aan een hoopvolle reis richting het onbekende en de toekomst.

Het winterse festival kon niet van 14 tot 16 januari plaatsvinden, maar in plaats daarvan zijn de drie dagen gebruikt om opnames te maken. Deze opnames zijn vervolgens tot een film van vijf kwartier gemonteerd. Deze film, met nieuw werk van onder andere Claron McFadden en Michel van der Aa, werd op 13 februari in Studio X vertoond, gevolgd door een levendig nagesprek met bezoekers en artiesten.

Gisteravond was er weer een persconferentie. Mark Rutte gaf aan dat we het zat zijn. Ik ben het ook zat, maar we moeten toch door en vol blijven houden. Doordat wij eerder hebben besloten tot 1 april dicht te blijven, veranderde er door de persconferentie van gisteren voor ons niets...Online — via Studio X — blijven we gewoon doorgaan en staat er al een aantal mooie programma's in de steigers. Let op, Cirque Mania komt eraan!

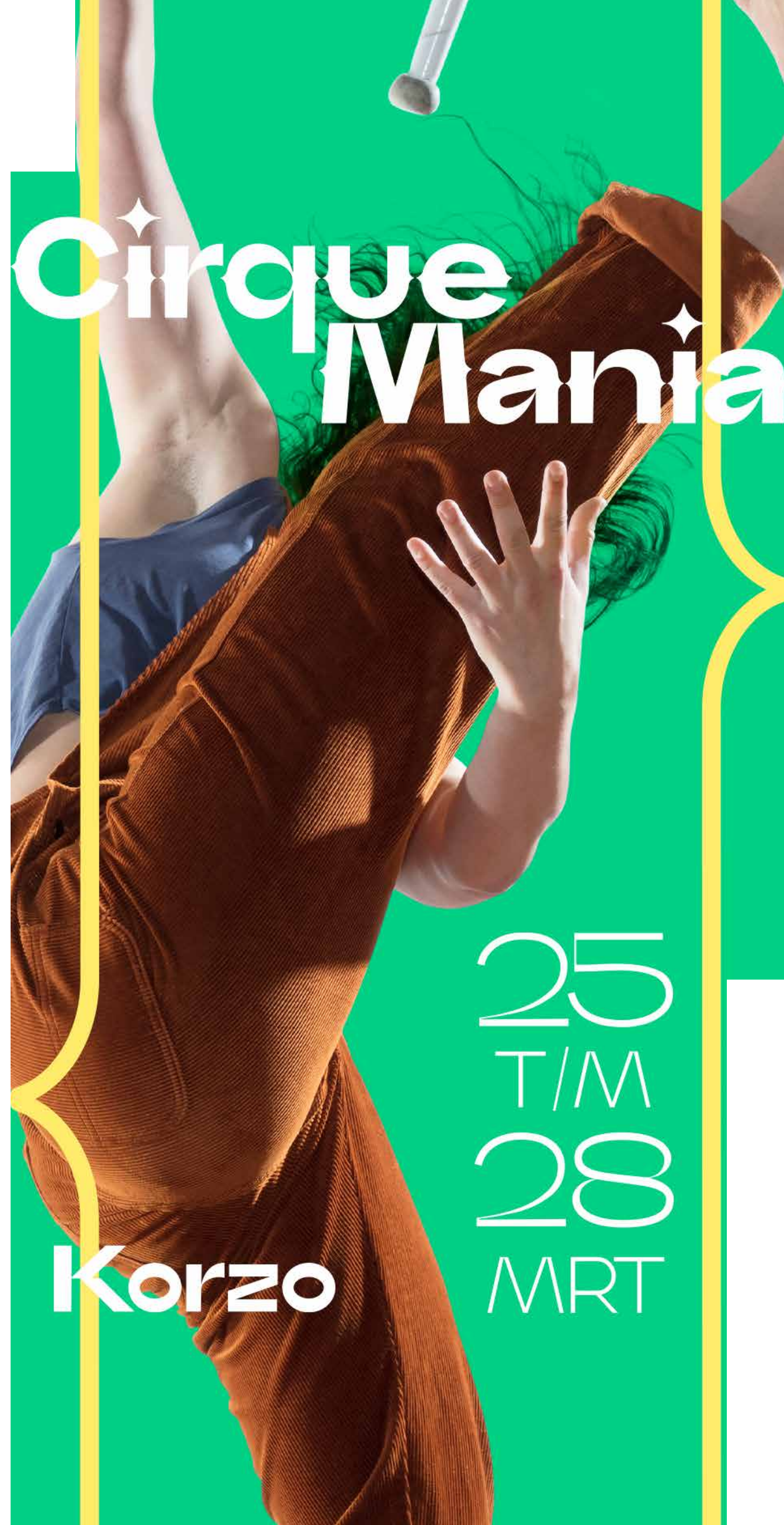
— update Gemma Jelier

Maart

Cirque Mania (Studio X)

Cirque Mania vond in maart volledig online plaats. Het circusfestival bracht een open studio van Sawdust Symphony, een tweetal circustutorials, de première van *The Great Catch* met warming-up video, studentenvoorstellingen van Codarts Circus Arts en de voorstelling *LOOP* van TENT. Op de zondagmiddag vond er tevens een paneldiscussie plaats o.l.v. Jolanda Spoel, directeur Bijlmerparktheater, over de ontwikkeling van het circus om zich wel of niet te laten beïnvloeden door andere kunst disciplines als theater en dans.

In samenwerking met Festival Circolo was er op donderdagochtend een Coffee Conversation waarin journaliste Annette Embrechts de makers van *The Great Catch* interviewde over hun eigen korte voorstelling en het concept van het tourende drieluik in het bijzonder.

De reacties van het publiek op deze online editie waren wisselend: velen waren blij dat er een festival georganiseerd werd, wat bleek tijdens de drukbezochte “afterparty” in Zoom na afloop van *The Great Catch*, terwijl anderen niet konden wennen aan het online medium.

Aantal livestreams Cirque Mania: 8
Aantal views: 532

April

FluX (Studio X)

Geïnspireerd op de gevleugelde uitspraak “Each one, teach one” uit de hiphopcultuur, introduceerde Korzo in april de nieuwe programmareeks FluX. Programmamakers Joëlle Raus Prudence en Sheree Lenting creëerden vanuit de urban denktank een programma waarin verbinding, dialoog en beweging centraal stond. FluX liet het publiek kennismaken met verrassende vormen op het gebied van dans, performance, muziek en bijvoorbeeld spoken word. Thema's die tijdens de programma's aan de orde kwamen, waren *Family, connections & identity*, *Roots and DNA* en *Are we surviving adulthood?*

Na twee succesvolle online edities (in april en juni) vond FluX #3 in oktober live in Korzo plaats.

Hoewel er voor ons op dit moment weinig verandert, leek het me toch goed weer een update rond te sturen. We blijven dicht voor publiek, mogen (professioneel) repeteren en producties afmaken, maar lessen of op tournee gaan, lukt niet. We zetten ons bewust in om kunstenaars ook aan het werk te houden en dus opdrachten te vertrekken. Ik voel de verantwoordelijkheid om als grote instelling zeker nu ook weer zorg te dragen voor onze “kleinere” collega's.

— update Gemma Jelier

Mei

Nieuw in de samenwerking met NDT is de plek die is ingericht voor artistiek onderzoek en het opdoen van inspiratie: **Open Space**. Het doel van Open Space is de creativiteit van de deelnemers aan te moedigen en stimuleren, zonder de druk van het realiseren van een specifiek eindresultaat. Daarbij wordt gezocht naar verbindingen met verschillende disciplines. Deze eerste editie bevond zich op het kruispunt van kunst en wetenschap. Naast de choreografen (Astrid Boons, Antonin Rioche en Marina Mascarel) waren de dansers van NDT2 en sterrenkundigen vanuit de Universiteit van Leiden de deelnemers.

De eerste editie vond plaats van 3 tot 15 mei in de studio's van NDT onder leiding van Fernando Magadan. Aan het einde werd een open studio georganiseerd via Instagram-Live.

India Dans Festival (Studio X)

Op 5 mei startte een compacte en geheel online versie van het India Dans Festival. Leo Spreksel was opnieuw de programmeur van het festival en koos onder andere voor het tonen van livestreams van nieuw werk van Kalpana Raghuraman en Poernima Gobardhan. Daarnaast werd er speciale digitale content gemaakt voor deze editie, zoals een korte film en een podcast.

Het residentie-programma met Bhavana Reddy moest worden geannuleerd. Ter vervanging was in samenwerking met Apsaras Arts Dance Company uit Singapore een alternatief programma bedacht dat draaide om de vertoning van hun voorstelling *Anjaneyam: Hanuman's Ramayana*. De voorstelling werd voorafgegaan door een gesprek – via Zoom – met de makers in Singapore. Naast de online voorstelling, verzorgde Odissi-artieste January Low van Apsaras Arts een online 'open level' workshop, terwijl Mohanapriyan Thavarajah een online workshop gaf aan Indiase dansers die er zelf over denken om dans te maken in één van de Indiase klassieke stijlen, zoals bijvoorbeeld Bharatanatyam.

Omdat ik in het buitengebied in Zeeland woon is er vaak een grote drempel, afstand, tijd, om naar het theater te gaan. Op deze manier is een voorstelling voor mij veel toegankelijker. Ik zou er dan ook voor pleiten om wanneer de voorstellingen straks weer live plaats kunnen vinden ze tegelijkertijd ook digitaal aan te bieden!!!!

— online bezoeker

De opbrengst uit de kaartverkoop van het festival ging naar hulp aan door COVID-19 noodlijdende kunstenaars in India.

Aantal livestreams/voorstellingen India Dans Festival: 10

Aantal views: 496

Hoewel het dus nog steeds wat onzeker lijkt, hebben we met elkaar een aantal maanden geleden de juiste beslissing genomen door de controle te houden en niet afhankelijk te worden van elke persconferentie. Nu het lijkt of we toch weer open mogen voor de zomer, krijg ik er wel weer zin in en ik hoop jullie ook. Met het bescheiden programma dat we hebben, lijkt het ook realiseerbaar, hoewel ik de verwachtingen over het aantal bezoekers vast wil temperen. Ik zie het als een testfase richting een mooie opening van het nieuwe seizoen.

— update Gemma Jelier

De Haagse **Poernima Gobardhan** presenteerde via een stream haar nieuwe solovoorstelling *My Pitrs* in combinatie met *Elly & Me* een bestaand werk uit 2019 gebaseerd op de debuutroman Eline Vere van Louis Couperus. In *My Pitrs* werd met Bharatanatyam als bewegingstaal gereflecteerd op het fenomeen sterfelijkheid in ons leven. Het totaal resulteerde in een inspirerende double-bill. Het werk van Poernima maakte onderdeel uit van haar makerstraject dat ondersteund wordt door de gemeente Den Haag.

Juni

De nieuwe samenwerking waarin Korzo de handen ineen slaat met verschillende dansopleidingen, kende haar aftrap ook online. In **Meet the Next** kreeg het publiek de kans kennis te maken met de toekomstige generatie danskunstenaars. Elke opleiding voegt een eigen kleur toe aan het danslandschap en cureerde de eigen bijdrage. Het Koninklijk Conservatorium, Artez Dansacademie, Lucia Marthas Institute for Performing Arts, Codarts Rotterdam, Fontys Hogeschool voor de Kunsten en de Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten werkten samen om het totaal programma te realiseren.

Lea Ved won, tijdens het **Rotterdam International Duet Competition Concours**, met het duet dat ze maakte voor *Here We Live And Now* in november 2020, de partneraward van Club Guy & Roni.

Crosstown — de broedplaats voor jong danstalent — gaf korte danspresentaties onder leiding van twee makers die verbonden zijn aan Korzo. **Rutkay Özpinar** en **Junadry Leocaria** werkten een aantal weken in de studio met de jongeren. Best een ingewikkeld proces vanwege de geldende maatregelen maar, ook omdat het niet altijd makkelijk was de jongeren in deze tijd bij het project te blijven betrekken. Zowel de jongeren als de makers waren enorm opgelucht dat ze konden blijven bewegen en zich konden presenteren.

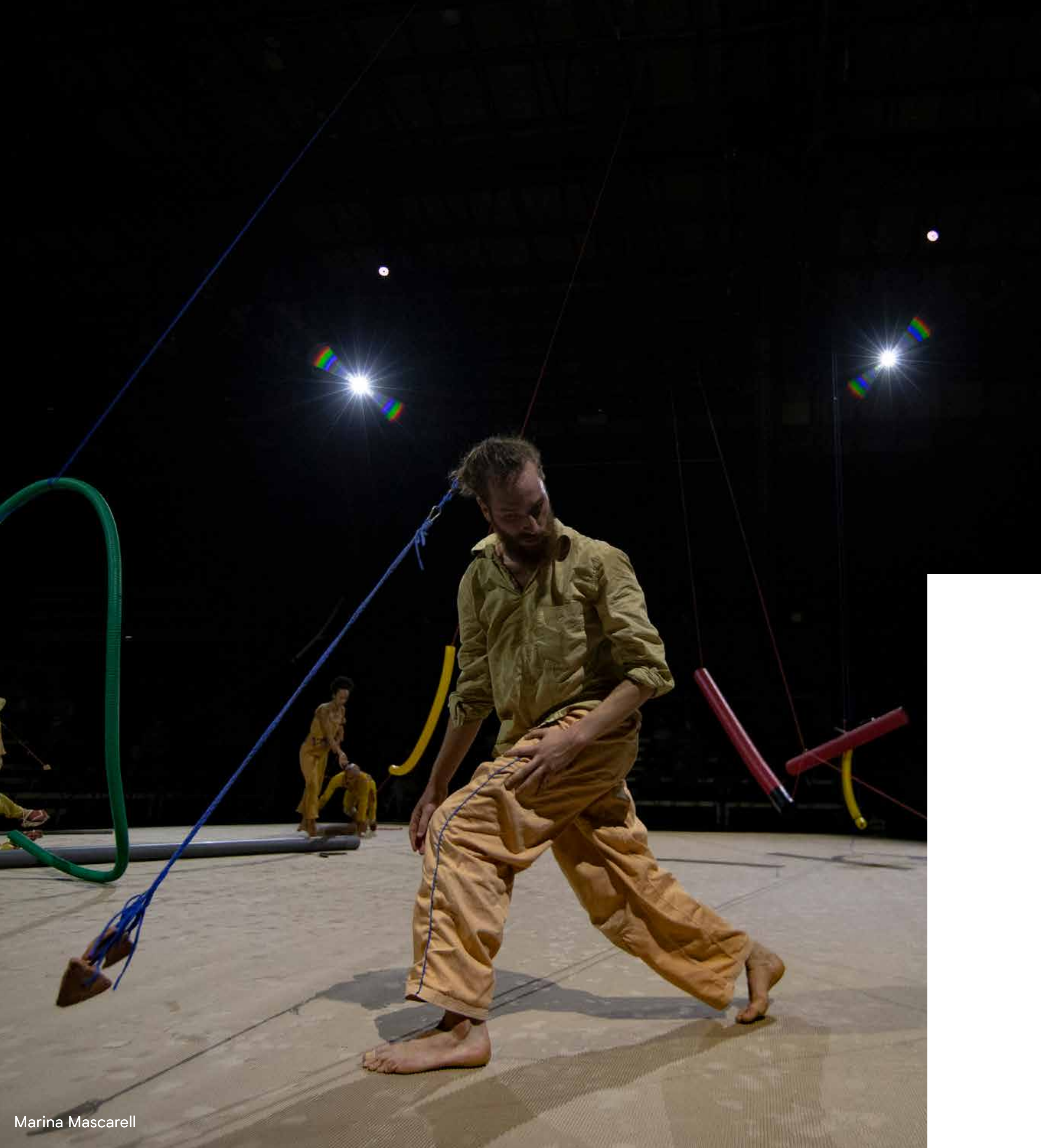
Crosstown productie

Ik kijk dus zelf terug op een bizar seizoen vol vallen en opstaan, maar realiseer me dat dat als *Huis in Beweging* ons ook wel past, hoewel dit natuurlijk wel heel extreem was. Gelukkig ziet het ernaar uit dat volgend seizoen iets overzichtelijker wordt ;-)

— update Gemma Jelier

Augustus

Nieuw dit jaar was de **Crosstown Summer Special**, waarin jongeren iedere ochtend samen met Lloyd Marengo werkten. In de middag waren er losse workshops van Faizah Grootens (moderne dans), Redo (Breakin), Claire Hermans (Moderne dans), Sarada Sarita (Vogueing) en Sabou (Afro). Aan het eind van elke middag konden de jongeren vrij trainen onder leiding van Mellery Garcia. Met haar maakten zij een Flashmob, die zij tijdens het Uitfestival lieten zien.

September

In september 2021 kon Korzo weer open en na een kleinschalig **Haags Uitfestival** waarin we vooruit blikten, startten we al snel met een groot aantal premières van voorstellingen die al een tijdje wachtten op hun publiek. Zo was het resultaat van de samenwerking tussen de Haagse Poernima Gobardhan en de Poolse Marta Wolowiec voor het eerst te zien en gingen ook de langverwachte nieuwe voorstellingen van Kalpana Raghuraman, **Ryan Djojokarso** en **OFF Projects** in première. En hoewel het publiek moest wennen terug naar het theater te komen, vond veel van hen toch de weg, zoals bleek bij de voorstellingen van **Marina Mascarell** en **de Dansers**.

In samenwerking met **Festival Why Not** presenteerden we deze maand in het Amsterdamse Bostheater *Landscaping* waarvoor Job Oberman oftewel Oceanic de soundscape componeerde.

Op het Rewire Festival ging de Haagse componist **Andrius Arutiunian**, die een makerssubsidie ontving van de gemeente Den Haag, in première met *Seven Ways of Disappearing*, een installatie-achtig werk met twee pianisten en zichzelf. Na de uitvoering op het podium wordt het resultaat binnenkort uitgebracht op het befaamde Hallow Ground label in Luzern.

Tijdens de **12e editie van Cirque Mania** toonden we naast de première van de Korzo productie *Sawdust Symphony*, ook de try-out van beeldend kunstenaar en circusmaker **Camiel Corneille**. De installatievoorstelling *PRESS* was de eerste voorstelling van Camiel waarin hij de afhankelijkheid van de technologie onderzocht. Dit onderzoek van afhankelijkheid werd zichtbaar in een installatie waarin Camiel als performer in “gevecht” ging met zijn eigen installatie. Ook waren de producties *HUG* van het jonge circusduo **Les Payenkes Utopistes** en de familievoorstelling *WIRWAR* van het gelijknamige gezelschap voor het publiek te zien. In het kader van 3x scheepsrecht, was de live versie van *Square Two* van **Tall Tales Acrobatics** geprogrammeerd. Tijdens deze voorstelling werd het publiek getrakteerd op een rondleiding door het Korzo gebouw en diverse jongleernummers.

Aantal livestreams/voorstellingen Cirque Mania: 15

Aantal views/bezoekers: 699

Michael Zandl — *Sawdust Symphony*

In *Sawdust Symphony* combineren Michael Zandl, David Eisele en Kolja Huneck hun gezamenlijke passie voor vakmanschap, objectmanipulatie en de geur van vers gezaagd hout.

In een maatschappij waar ouderwets vakmanschap lijkt te verdwijnen, speelt deze contemporary circusvoorstelling in op het menselijk verlangen om alsmat te blijven creëren: het proces van idee tot werkelijke constructie, de relatie tussen de mens en zijn gereedschap en de tragiek van het werken aan een project. Drie geobsedeerde personages nemen het publiek mee in een unieke ‘do it yourself’ ervaring waarin zij de eigen werkruimte én zichzelf ontdekken en transformeren. *Sawdust Symphony* is een intense dialoog tussen frustratie, euforie en de geur van benzine.

Het scholenbezoek aan *Sawdust Symphony* was ook een groot succes. In september bezochten leerlingen van het Johan de Witt college en de leerlingen van het voorbereidend jaar op de KABK de voorstelling. Ook kregen de leerlingen van de KABK een workshop op school van Michael Zandl.

In Denemarken, Oostenrijk en België vonden voorafgaand aan de première residenties plaats en waren de previews te zien van de voorstelling. Belangrijke momenten voor de circusmakers om de voorstelling bij het publiek te testen. Na de première was de voorstelling nog te zien in Frankrijk in Theatre Jean-Arp in Clamart een voorstad van Parijs.

Aantal voorstellingen *Sawdust Symphony*: 12
Aantal views/bezoekers: 1.036

Na de zomer lanceerden we ook de eerste editie van **Stirrr it up!** waarin het thema “liefde” centraal stond en waarvoor de voorstelling *SYLVIA&TED* van het Haagse gezelschap **Dégradé** het uitgangspunt vormde. In een kort fragment lieten de spelers van Dégradé het publiek proeven aan dit vreselijke liefdesdrama. Een gedicht van één van de hoofdrolspelers uit deze voorstelling – Sylvia Plath – vormde het uitgangspunt van de dansreflectie die choreograaf **Donna Chittick** had gemaakt. Allen schoven daarna aan, aan de “keukentafel” bij moderator Evita de Roode, om samen met systemisch coach Nicole Smet te praten over de liefde, relaties en onmacht die daarbij hoort. Het programma omvatte verder een aantal luchtige video’s zoals *In de keuken met* en *De straatreporter* waardoor de eerste editie van *Stirrr it Up!* het ontspannen zondagmiddagprogramma werd, wat het programmteam voor ogen had.

In september vond voor de negende keer **DANSLOKAAL** plaats. Hiervoor werken Conny Janssen Danst, Dansateliers en Korzo samen. Zij selecteren ieder een jonge maker en bieden deze maker de kans nieuw werk te ontwikkelen in samenwerking met de dansers van het gezelschap van Conny Janssen Danst. Door Korzo werd Astrid Boons hiervoor geselecteerd.

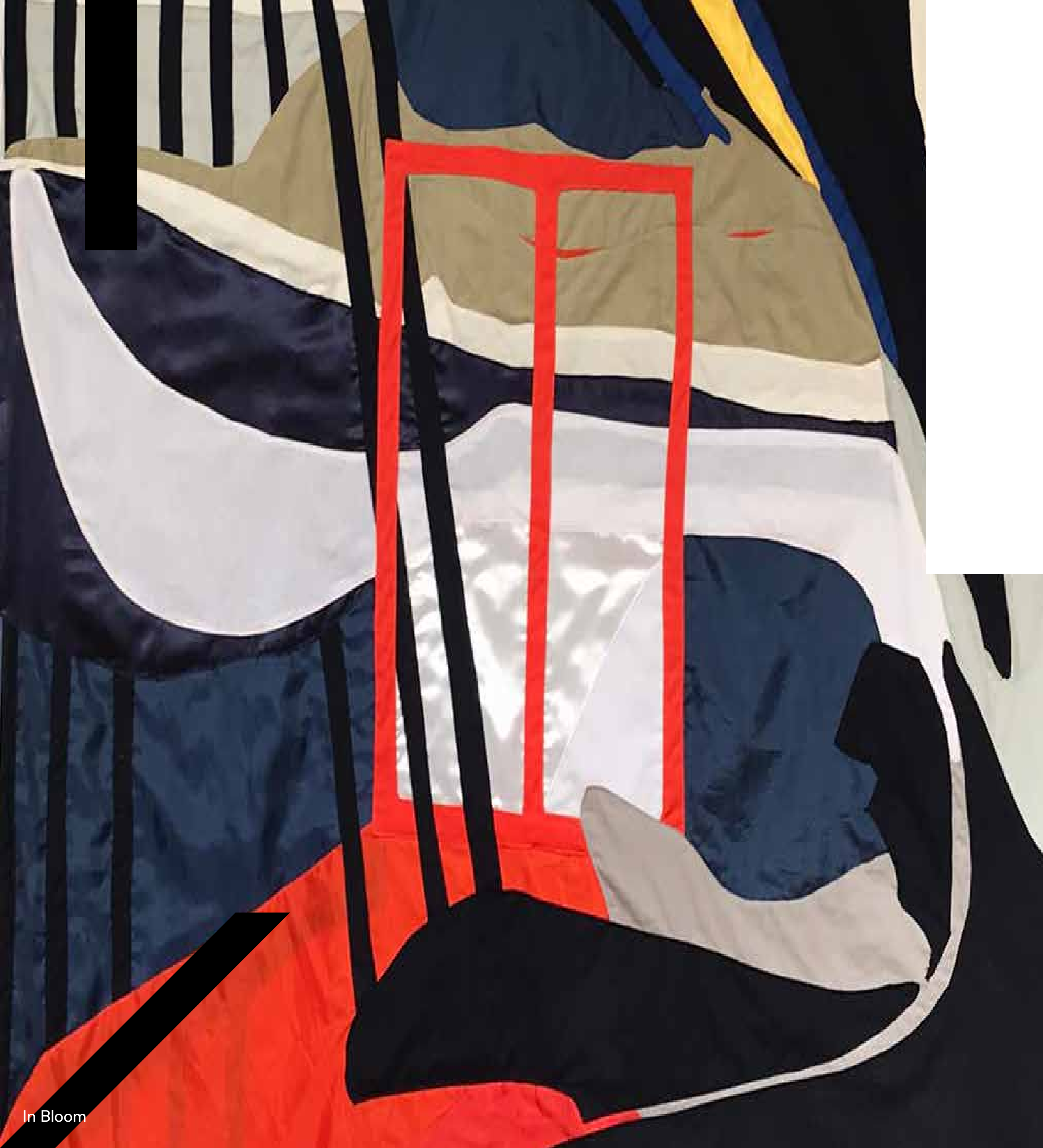
Aantal voorstellingen Danslokaal: 29

Aantal bezoekers: 1.677

Astrid Boons opende de avond van Danslokaal 9 met *Now You Can Swallow Her*. In de huidige samenleving wordt er steeds meer waarde gehecht aan onze virtuele zelf, die krijgt daardoor steeds meer betekenis. In deze voorstelling wierp Astrid het licht op wat ons écht menselijk maakt en ging op zoek naar een ongefilterde identiteit.

De groep dansers verwezen naar de verschillende complexe lagen die ons mens maken, maar gelden ook als metafoor om de lagen een voor een af te pellen tot we bij een essentie terechtkomen.

Componiste **Mari Mako** ontwikkelde de live uitvoering van haar EP *Oudemian* die ze tijdens het **In Bloom** programma voor jonge makers uit Den Haag presenteerde. Een andere veelbelovende Haagse componiste, **Celia Swart** presenteerde tijdens **Dag in de Branding** haar prijswinnende interdisciplinaire *elevation of self-validation*, uitgevoerd door Kluster5.

Oktober

Het is fijn dat we weer open zijn, publiek mogen ontvangen en elkaar weer op Korzo kunnen treffen, maar de situatie blijft complex. Hoe mooi het programma ook is, niet alle voorstellingen worden even goed bezocht. Dat geldt overigens niet alleen voor Korzo. In alle theaters in het land is dit aan de hand. Ook merken we — vooral bij het jongere publiek — dat er nog veel weerstand is vanwege het testen voor toegang-beleid. Daar kunnen wij als Korzo niets aan veranderen. Dat is landelijk beleid dat wij moeten en ook willen volgen. Toch ontvangen we ook veel positieve reacties. Een mooi voorbeeld daarvan kreeg ik vanochtend doorgestuurd. Ik deel hem graag met jullie:

‘Dear friends, I don’t know who will read this and if they (you) will know anything about my connection with Korzo, but I just want to say to you all that I appreciate so much what you have been doing during this difficult period, and I am so happy to see that the Korzo is “open for business” again – and with such fine programming! Great work, really, and please keep up the fight – for dance and for the dancers. Much love to you all, Bruce Michelson’

— update Gemma Jelier

Twee totaal verschillende muziektheatervoorstellingen zorgden in oktober voor hoogtepunten. *Ritual Bells, Global Songs* van **Sinta Wullur** toonde voor een nagenoeg uitverkochte zaal op poëtische en subtiele wijze de complexiteit van de relatie tussen Nederland en Indonesië. In coproductie met Gaudeamus en Ensemble Klang reflecteerde Igor C. Silva’s *Follow* in razendsnelle video en lichtmontages op wantrouwen in nieuws en mediaverhalen.

Het thema van het jaarlijkse **Unheard Music Festival** i.s.m. Matangi Quartet was dit jaar ‘Unfinished’. In het laatste weekend van oktober klonken de klanken van prachtige klassieke werken, die nooit zijn afgemaakt.

Here we Live and Now

November

NDT en Korzo bundelen jaarlijks de krachten en laten drie choreografen nieuw werk maken voor het programma **Here we live and now**. Dit jaar waren dat Antonin Comestaz, Parvaneh Scharafali en Zino Schat. Met zijn solo *Zèbre* was het Antonin's derde editie van *Here we Live and Now*. Hij rondde daarmee een drieluik af van portretterende solo's met vrouwelijke performers. Zijn vorige solo werd gedanst door de Iraans, Haagse Parvaneh Scharafali. Nu zette zij haar eerste stappen als choreograaf en maakte voor de prachtige danseres Eve-Marie Dalcourt de solo *dar*, naar het Perzische woord voor deur. Korzo maker Zino Schat (Fractal Collective) maakte de tripple bill avond compleet met het sterke *Eroica* voor dansers Yari Ahne en Tom Pham. De voorstellingen waren live en via een live stream te bekijken.

Aantal livestreams/voorstellingen Here we Live and Now: 8
Aantal views/bezoekers: 836

Zino Schat — *Erioca*

Zino maakte samen met dansers Yari Ahne en Tom Pham een duet over groei en zelfontwikkeling. Over zelfontwikkeling en onderdrukking. De dansers manoeuvreren zich vanuit een bewegingstaal die is ontstaan uit onderdrukking. Een duet waarin twee kanten van dezelfde munt elkaar confronteren en samen groeien. In een tijd waar onderdrukking in alle vormen voorkomt, zoekt het duet vanuit verschillende perspectieven naar verlichting van pijn en twijfel in vriend- en gemeenschap.

Helaas is de situatie niet verbeterd en is het aantal besmettingen nog steeds heel hoog. Ook is er een nieuwe variant ("omikron") van het corona-virus opgedoken. Het zit niet mee en daarom kondigde Rutte afgelopen vrijdag een aanscherping van de maatregelen aan. Dat is niemand ontgaan. Een voordeel was dat we dit weekend nog ons programma als gepland konden draaien. Dat betekent dat we de laatste live versie van Here we live and now hebben kunnen doen en dat we nog een DansClick in Amersfoort konden presenteren. De maatregelen gelden tot 19 december. Op dinsdag 14 december volgt een nieuwe persconferentie. Tot die tijd roep ik opnieuw op om vol te houden en naar elkaar te blijven omkijken.

— update Gemma Jelier

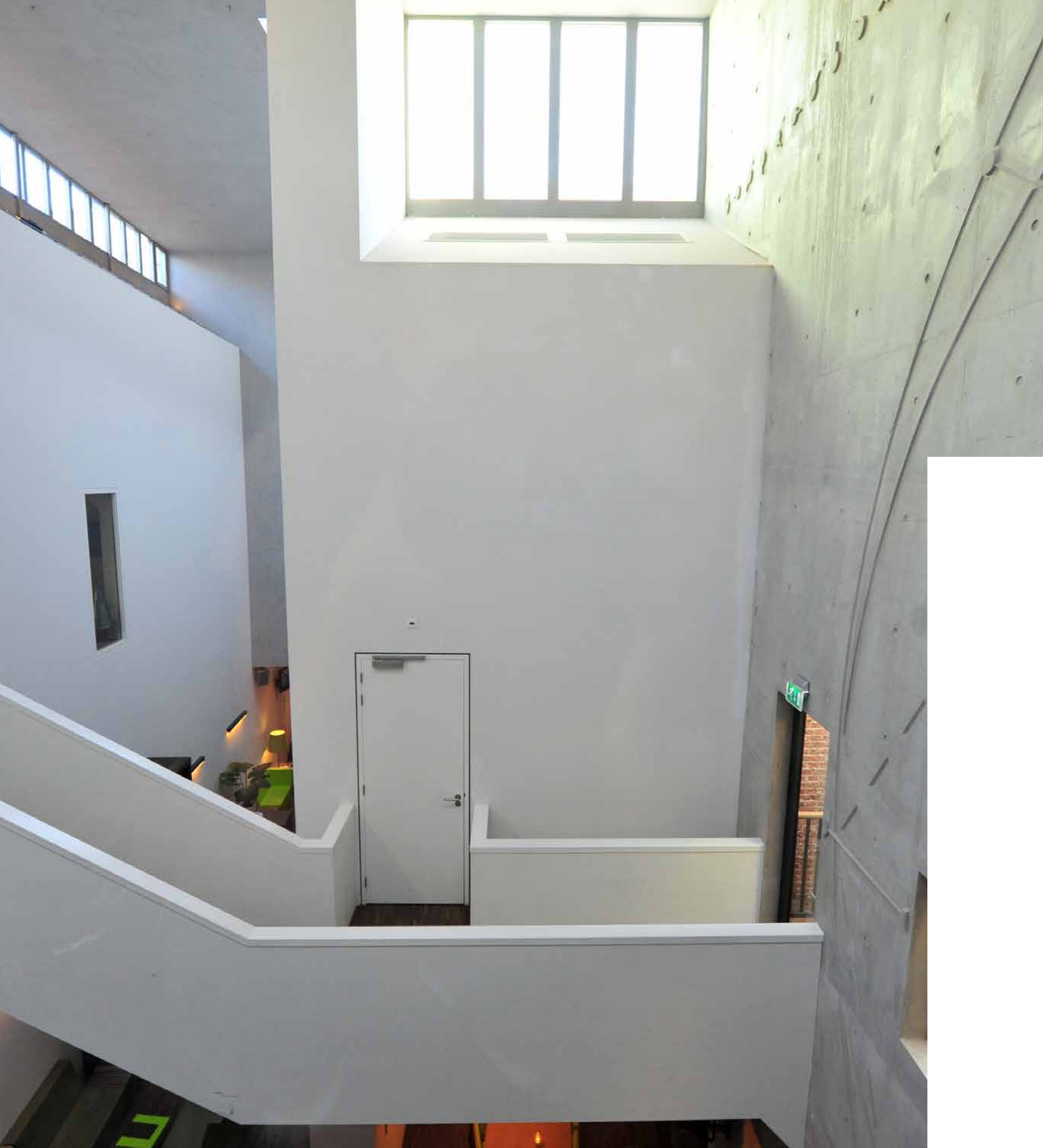
December

Crosstown bestond dit jaar vijftien jaar en dat werd gevierd. Speciaal voor het jubileum kreeg oud Korzomaker Ryan Djojokarso de opdracht met een aantal jongeren een nieuwe productie te maken. Vol enthousiasme gingen de jongeren met Ryan aan de slag. De voorstelling *Lady birds* was een groot succes en werd besloten op 18 december voor een beperkt publiek uitgevoerd. Voor het jubileum werd ook een portrettenreeks door een oud Crosstownner gemaakt. Deze portretten komen later in de foyer van Korzo te hangen.

We blijven langer dicht. En we weten niet of dit het begin is van een langere lockdown. Het is voor het culturele veld, voor Korzo en ieder van ons niet leuk en het voelt voor mij — net als voor velen van jullie — weer als een stap terug in de tijd. Ik had de hoop dat we er in het nieuwe jaar uit zouden komen, maar daar lijkt het nog niet op. Mensen met kinderen gaan weer in de thuisonderwijs-stand en met zijn allen moeten we schipperen met wat wel/niet kan in ons leven.

— update Gemma Jelier

Het jaar werd afgesloten zoals het was begonnen, met een bijzonder online programma in **Studio X: een retrospectief** van alles wat dit jaar gemaakt was, bedacht en ontwikkeld. Met het retrospectief kwam een eind aan een mooi jaar voor Studio X, waarbij nieuwe ontwikkelingen op het digitale gebied werden uitgetest en ingezet. Studio X ging op 31 december uit de lucht. Het systeem blijft te gebruiken, maar we merken ook dat bezoekers verschillende wensen hebben gekregen, waar we op willen aansluiten. Meer daarover onder het kopje Publiek.

Korzo is een fantastisch theater met veel mooie programma's, mooie makers en een gemotiveerd team, maar dat kunnen we niet laten zien momenteel. Ook onze collega's in het land zijn teleurgesteld, maar we proberen de moed erin te houden. Wanneer we weer open kunnen en op welke manier, moeten we in het nieuwe jaar horen. Want dat we weer opengaan is een feit en daar kijk ik — net als jullie — enorm naar uit.

— update Gemma Jelier

Tot slot, toch een lijstje van niet gerealiseerde doelstellingen in 2021

- 80 dansvoorstellingen per seizoen, waaronder tientallen premières.
- 50 muziekconcerten per seizoen, van hedendaags gecomponeerd tot Gnawa.
- 30 voorstellingen fysiek theater en circus.
- Makersavonden: (Uitgestroomde) Korzo-makers cureren een eigen avond in Korzo.
- Festival Feyerabend.
- Open calls: Playground en internationale residenties tijdens CaDance.
- Opmaat; een pop-upvoorstelling waarvoor we samenwerken met de makers en de kunstvakopleidingen in de stad.
- De oprichting Jongerenraad. Wel is dit jaar de Jong Korzo Ambassadeurs opgezet en zijn hier rondom CaDance en IDF kleine activiteiten mee gedaan.
- Samenwerking met Het Nationale Theater binnen de Maakweken.
- Crosstown on tour.

Makershuis

Sinds 2021 zijn de er zes huismakers (waarvan één collectief) verbonden aan Korzo: Astrid Boons, Antonin Rioche, Fractal Collective (Zino Schat, Conni Trommlitz en Marieke van Dis), Michael Zandl, Rutkay Özpinar en Sarada Sarita. Deze huismakers hadden een veelomvattend en intensief jaar, waarbij hun producties in het activiteiten overzicht opgenomen zijn in speciale kaders.

Alle huismakers zijn begin 2022 geïnterviewd door Wendy Lubberding. Met Wendy blikten zij terug op het afgelopen jaar. Wat hebben ze gedaan, welke ontwikkelingen maakten ze door en hoe zijn zij omgegaan met corona?

Wat opvalt is dat ze het allemaal een onrustig maar ook vruchtbaar jaar vonden:

Antonin Rioche:

Paradoxically, the corona year was one in which I grew as a choreographer and people got to know me more. I'm attached to Korzo, but alongside that I got to do more and more other projects and commissions as a choreographer and workshop teacher across Europe. ... My relationship with corona was a little ambiguous, I went on working sometimes as if the pandemic wasn't there. It was going to be one of the most exciting years of my life and I was like, I'm not going to give all this up just like that!

Rutkay Özpinar:

Het verliep allemaal anders dan verwacht, dat als eerste. Maar ondanks corona was dit mijn meest succesvolle seizoen ooit!

Rutkay Özpinar

Michael Zandl:

When I started here, we went directly into the first creation, Sawdust Symphony. With Kolja and David we were already applying for support in Austria, so when Korzo came and proposed to work together for the next four years, I immediately suggested to do this show as the first project.

The timing, in light of the pandemic, was quite perfect. Things fell into place and our planned working periods were mostly unaffected. ...Our planning was more affected after the premiere. The tour was stretched across the whole season, because theatres were still presenting shows from last year and weren't very flexible with playing dates. And we really wanted to play as much as possible. We had to cancel several shows due to Covid and lockdown, but luckily these were all rescheduled.

Of toch meer onrustig:

Astrid Boons:

Zou CaDance misschien toch live kunnen, eventueel met minder publiek? Zouden we alleen een livestream doen? Of een combinatie van livestream en live? Nu ik dit zo achteraf vertel klinkt dat heel rationeel, maar in je creatieproces is het totaal niet natuurlijk om dat open te houden. Dat is enorm vermoeiend en dat dringt het artistieke proces naar de achtergrond.

Sarada Sarita:

Door de hele pandemie is het sowieso een vraagteken wat er nu gaat gebeuren, dat geldt denk ik voor veel mensen. Heel veel artiesten zitten in een soort existentiële crisis, waar ligt mijn toekomst.

Conni Trommlitz (Fractal Collective):

Het leerpunt is dan om misschien eens 'nee' te durven zeggen. Dat hebben we nu niet gedaan omdat wij natuurlijk uiteindelijk gelukkig zijn om als kunstenaar te kunnen leven. Maar er zijn grenzen. En er is dan sowieso wel iemand anders die dan kan performen dus daar maak ik me geen zorgen over. Af en toe eens nee zeggen is OK.

Astrid Boons

Michael Zandl:

The process, however, was very different due to Corona. It felt very lonely. Normally we're used to working in residency in several different places and do short presentations for audiences while we're creating. We let lots of people see the process. ...The fact that showings were hard to organise, or impossible, and that we couldn't work the way we're used to, has made it difficult for me at times this past year. It's been a real energy drain.

Antonin Rioche

Wat ook opvalt, is de dankbaarheid voor de support die ze kregen:

Antonin Rioche:

Whatever we wanted to do, Korzo was always supportive and pushing us to create and continue. I'm super thankful. Especially since I am French and I saw how things went in France for many artists: nothing happened for them for eighteen months. If I had stayed there, I would have had to stop, so I was thankful to be here and feel this sense of hope through it all. The darkness was kept outside thanks to the people at Korzo.

Rutkay Özpınar:

Er wordt naar ons makers geluisterd en de mensen zoeken manieren om aan onze wensen tegemoet te komen. Niet alles in een keer, maar je stelt met hen een strategisch stappenplan op vanuit je ambitie, en die stappen vul je gestructureerd zo goed mogelijk in.

Zino Schat (Fractal Collective):

En Korzo heeft daar voor mij een belangrijke rol in gespeeld omdat zij zekerheid konden bieden voor mij als artiest. Ze hebben veiliggesteld dat we het werk konden maken en ook dat we het konden presenteren — of dat nu online zou zijn of dat het fysiek plaats zou vinden. Ze zeiden: neem de ruimte om jezelf te ontwikkelen.

Michael Zandl:

Korzo largely saved me. Firstly, they offer great support, so I never stopped believing that we could continue our work and create our show. Korzo also helped me with my online visibility, which is something I struggle with. And the support with the administration and production is indispensable.

Zino Schat (Fractal Collective)

En natuurlijk de afweging live performance of online:

Astrid Boons:

...Toch ben ik dankbaar dat we de livestream hebben kunnen doen. Die is heel goed bekeken en heeft mij die zichtbaarheid gegeven waar ik naar op zoek ben. En dat is juist wat voor makers helemaal wegvalt door de pandemie. Mijn ambitie is om niet alleen in Nederland te spelen, maar ook internationaal en dankzij die livestream kon ik dat toch blijven floaten, zodat men ziet: zij is bezig.

Sarada Sarita:

Maar ik stuitte in het maakproces voor Q5 al vrij snel op complicaties door Covid, al was het maar omdat ik bijvoorbeeld dansers uit het buitenland had die niet naar Nederland mochten komen. Ook emotioneel zag ik veel impact bij de mensen. ...Gedurende dat proces kreeg ik maar steeds geen goed gevoel. We zouden een livestream maken, maar dat klopte niet want ik wilde een waacking-voorstelling maken die gebaseerd was op een bepaalde energie.

Rutkay Özpınar:

Ik heb een eerste film gemaakt, Walk in Line, een voorstudie voor mijn voorstelling Work Line van volgend jaar. Het was super interessant en ik heb veel geleerd. Nu weet ik hoe ik me op zoiets moet voorbereiden en kan ik veel beter te werk gaan als ik weer een film maak.

Sarada Sarita

Begeleiding

Met elke maker zijn dit jaar meerdere **makersgesprekken** gevoerd. Over hun plannen, ontwikkeldoelen en planningen. Die gesprekken waren met het team van Korzo onder leiding van de directeur (als hoofd van het makershuis). Naast het team van Korzo en de directeur werden de makers gekoppeld aan **coaches**. Deze coaches haken aan op het traject van de maker en zijn verbonden aan de maker op verschillende momenten. Het kan gaan om een dramaturg voor een concrete productie (Mike van Alfen bij Fractal Collective) of bijvoorbeeld om een dramaturg/coach op het gebied van leiderschap (Eva Martinez bij Astrid Boons).

Rizoom neemt als netwerkorganisatie een aparte positie in. Rizoom is geen huismaker, maar Korzo is wel partner en investeerder en dus verbonden aan de ontwikkeling van de makers van Rizoom.

Coaches

Astrid Boons	— Eva Martinez (over leiderschap en dramaturgie)
Antonin Rioche	— Patrick Marin (begeleiding bij de internationalisering)
Fractal Collective	— Mike van Alfen (dramaturgie bij productie Chasing the Blanc)
Zino Schat	— Samir Calixto (vertalen van idee naar danstechniek)
Rutkay Ozpinar	— Eve Hopkins (dramaturgie) en Marc Maris (ontwikkeldoelen)
Sarada Sarita	— Gemma Jelier (over ambities en keuzes maken)
Michael Zandl	— Lucho Smit & TENT
Rizoom	— Shane Burmania (partner) en Milena Haverkamp (producent)

Eva Martinez is a performing arts curator, producer, dramaturge and coach, most recently Artistic Programmer and Head of Artist Development at Sadler's Wells (2013–2020) where she curated a distinctive programme introducing new names and perspectives to the theatre, passionately supporting a new generation of dance artists often undervalued.

Patrick Marín Elbers is the owner and director of Stepping Grounds Arts & Culture Management, representing first-rate artists worldwide. He is also an active consultant and coach to several international cultural institution and individual artists, focusing on internationalisation and co-production exchange in the global cultural landscape.

Mike van Alfen is geboren in Amsterdam, maar woont sinds 1996 in Brussel. Na zijn afstuderen aan de *Amsterdamse Academie voor Theater en Dans* (1989) creëerde hij verschillende fysieke theatervoorstellingen en werkte hij, voornamelijk in Nederland, als freelance performer en co-creator in tientallen projecten in een grote verscheidenheid aan stijlen, vormen en disciplines.

Samir Calixto was born in São Paulo, Brazil. While moving to Europe in 2004 – one year after his graduation – Samir made the definitive switch to the dance career, getting in touch with the rich Dutch and European dance scenes. The past few years, he mainly developed his own works, establishing himself as one of the main active independent choreographers in The Netherlands.

Eve Hopkins is vanaf april 2022 directeur van Theater Bellevue in Amsterdam. Daarvoor was zij sinds 2011 artistiek directeur van De Nieuwe Oost in Arnhem, waar nieuwe makers van allerlei disciplines worden begeleid richting een zelfstandig beroepspraktijk. Daarvoor was zij als dramaturg werkzaam bij theatergezelschap OT Theater in Rotterdam.

Marc Maris werkt al bijna tien jaar als freelance dramaturg en projectleider binnen het culturele veld. In de studio, en daarbuiten, werkte hij de afgelopen jaren met verschillende choreografen en theatermakers als Kalpana Raghuraman, Silke van Kamp, Abdelkarim el Baz en Marta & Kim. Hiernaast was Marc artistiek assistent bij festival de Nederlandse Dansdagen en directeur van het Jonge Harten Theaterfestival.

Gemma Jelier is algemeen directeur van Korzo en hoofd van het makershuis. Hiervoor was zij hoofd van de dansopleiding en vooropleiding van ArtEZ en directeur van Springdance en Huis&Festival a/d Werf, beide in Utrecht. In Den Haag zit zij het Haags dansoverleg voor. Voor haar komst naar Den Haag was ze meerdere jaren voorzitter van divers commissies van de Raad voor Cultuur. Ook was zij voorzitter van de VSCD dansjury die jaarlijks tijdens de Nederlandse Dansdagen de Zwanen uitreikt voor de beste danser en dansproductie.

Lucho Smit groeide op in Nederland, maar leeft inmiddels in circusland Frankrijk. Als zevenjarige richtte hij al een circusgroepje op met klasgenootjes. Pas jaren later, als student, ontdekte hij dat er in Frankrijk talloze circusopleidingen waren. Hij vertrok naar Frankrijk en voegde zich bij een generatie van jonge artiesten die het circusvak een nieuwe invulling willen geven en die de wereld willen verbeteren met hun kunst.

TENT is het huis voor hedendaags circus van Nederlandse bodem met grenzeloze ambities, vóór en dóór circusmakers met hart voor het vak. Sinds de oprichting in 2010 ondersteunen zij makers in verschillende stadia van hun artistieke ontwikkeling en maakproces door verschillende trajecten aan te bieden, variërend van een act op ons open podium tot een vierjarig traject als huismaker.

Shane Burmania werkt sinds 2015 als muziekprogrammeur van Korzo. Hij studeerde Muzikwetenschap aan de UvA, gevolgd door een Master Muziekprogrammering aan ArtEZ.

Naast werkzaamheden voor Korzo werkt hij bij Muziekgebouw aan 't IJ in Amsterdam waar hij concertserie The Rest is Noise en het Minimal Music Festival programmeert. Tevens is hij als programmeur betrokken bij Wonderfeel, een jaarlijks buitenfestival voor klassieke muziek en aanverwante stromingen.

Milena Haverkamp studeerde in 2009 af aan de Amsterdamse Toneelschool & Kleinkunstacademie. Daarna volgde ze twee maanden het programma van TVI Studio in New York City. In 2012 behaalde ze haar Master voor Muziektheater (TIME) aan het conservatorium van Den Haag. Milena werkte bij verschillende gezelschappen zoals Toneelgroep Oostpool, Alexandra Broeder en Kwatta. Vanaf 2013 is zij verbonden aan het Muziektheater gezelschap de Veenfabriek in Leiden en sinds 2021 kwartiermaker van Rizoom.

Onderzoek

Naast het maken van producties en het uitstippelen van de juiste trajecten, biedt Korzo haar makers ruimte voor het doen van **onderzoek**. Ruimte voor experiment en ter bevordering van de (artistieke) ontwikkeling. Vrij van prestatiedruk en vorm verdiepen de makers zich in persoonlijke vraagstukken. Een aantal voorbeelden van dit jaar:

Conni Trommlitz onderzocht een duurzame trainings- en werkwijze die blessures kan voorkomen en tegelijkertijd artistieke kwaliteit biedt.

Zino Schat zocht naar nieuwe manieren voor verbinding tussen breakdance en hedendaagse dans die hij in de toekomst zal toepassen in zijn maakprocessen.

Michael Zandl, **Antonin Rioche** en **Rutkay Öpzipinar** gebruikten hun researchtijd voor onderzoek naar het werken met het medium film. Rutkay Öpzipinar maakte met fotograaf en filmmaker Gerrit Scheurs de film *Walk in Line* die getoond werd op het Uitfestival en **Michael Zandl** maakte een film voor de Franse TV geïnspireerd op zijn jongleervoorstelling *Janus*. Op uitnodiging van de Nederlandse Dansdagen en in samenwerking met Korzo werkte **Antonin Rioche** aan nieuwe digitale presentatievormen van zijn werk binnen het traject *Virtual Residencies*. Het resulteerde in de film *The Leftovers* die online te zien was tijdens de Nederlandse Dansdagen.

Met de partners van **Rizoom** werd besloten dit jaar jonge makers ruimte te bieden. Jonge makers uit andere hoeken dan we normaal zouden verkennen, autodidacten bijvoorbeeld, ontvingen een microkrediet van €5000,-. Daarmee konden zij een half jaar lang onderzoeken en iets maken. Er kwamen veertien plannen binnen, waarbij negen microkredieten zijn toegekend: aan Luna Hallenga & Susanna Paavola, Annabel Schouten, Frieda Gustavs, Stefan Chin-Kon-Sung, Soheil Shayesteh, Mathilde Nobel, Raoni Muzho Saleh en Raoul de Jong. Ze worden bij hun traject begeleid door Milena Haverkamp, de kwartiermaker van Rizoom.

Residenties, coproducties en trickle down

Korzo kan residenties aanbieden aan Haagse, nationale en internationale kunstenaars, waarbij de invulling en presentatievorm variabel kan zijn. Het kan uiteenlopen van het beschikbaar stellen van een studio tot een volledige artistieke, technische en productionele ondersteuning bij het ontwikkelen van nieuw werk.

Choreografe **Junadry Leocaria** kreeg budget en ruimte om haar eerste film *Imprenta* te maken. Die maakte zij samen met kunstenaar en curator **Richard Kofi**, muzikant Ernest Guiraud Cissé en filmmaker Conni Trommlitz.

Het jonge Haagse choreografietaalent **Eilit Marom** kreeg budget en studioruimte om met een multidisciplinaire groep artiesten (zanger, dansers, circusartiest, acteur) aan de voorstelling *Unforbidden Pleasures* te werken. De voorstelling werd door een besloten groep professionals bezocht.

Ook vond de residentie van Justin de Jager – de winnaar van de Leo Spreksel Award – dit jaar plaats in Korzo. Leo begeleidde Justin daarbij (online).

Korzo coproduceerde met Mercat de les Flors uit Barcelona (Spanje) de nieuwe voorstelling *Orthopedica Corporatio* van oud Korzo maker **Marina Mascarell**. De voorstelling was in Barcelona en in Den Haag te zien.

Trickle down: Korzo gaf freelancers dit jaar extra steun door ruimte ter beschikking te stellen, budgetten en opdrachten uit te geven aan makers en kunstenaars, waaronder Christian Yav, Junadry Leocaria, Conni Trommlitz, Babs Gons, Jérôme Meyer, Wim van der Valk, Het Echte Werk, Dunja Jovic, Isabelle Chaffaud, Faizah Grootens, Rutkay Özpınar, Antonin Rioche, Patrick Marin, Marina Mascarell, Wubkje Kuindersma, Antonin Comestaz en vele anderen. Een extra bijzondere opdracht was daarbij die aan Loes Schakenbos voor een prachtig ontwerp van een nieuw lichtobject in de entree van Korzo.

Daarnaast zijn **alle** makers, dansers/spelers, technici en producenten van onze eigen tournee voorstellingen EN van de programma's in huis die moesten worden afgezegd, volledig uitbetaald. Ook tijdelijk personeel en mensen met een nulurencontract zijn dit jaar doorbetaald.

Duurzame talentontwikkeling en midcareer problematiek

Voor een ontwikkelinstelling is het cruciaal dat er jaarlijks instroom, begeleiding én doorstroom plaatsvindt. In het verleden bleven dansmakers soms langer verbonden aan Korzo dan goed was voor henzelf én voor de werking van Korzo als talent hub. Om in continuïteit nieuw talent te scouten en te begeleiden is het noodzakelijk dat er ook talent uitstroomt naar een eigen beroepspraktijk.

Het uitstromen van makers naar een eigen praktijk is vanzelfsprekend niet het einde van hun ontwikkeling, maar leidt een nieuwe fase in, zowel voor de maker als voor Korzo. Vanuit makersperspectief betekent dit de stap van een begeleide praktijk naar het bouwen aan een zelfstandige praktijk. **Winfred Voordendag** kreeg in december de opdracht een onderzoek te doen naar de mogelijkheid, de wenselijkheid en de haalbaarheid van het opzetten van een structuur of netwerk voor uitstroom voor makers die bij ontwikkelinstellingen als Korzo hun traject hebben doorlopen. Het resultaat van zijn onderzoek presenteert hij in maart 2022.

Publiek

Dat de actualiteit onze drijfveer is, wordt zichtbaar in de verbinding van onze programma's aan (nieuwe) publieksgroepen, bijvoorbeeld via de inzet van community managers en het organiseren van randprogramma's rondom een thema uit een voorstelling. Bij Korzo maakt ons publiek de ontwikkelingen van dichtbij mee via open studio's, video's die inzicht geven in het werkproces en werkpresentaties. Dat verstevigt de band; makers voelen als 'eigen' voor het publiek en vice versa.

Wat een verrijking! Ik heb genoten gisteren van jullie passie voor dans en elkaar, het was voelbaar door de hele zaal.

— Maureen Elizabeth Condell (bezoeker)

In 2021 lag de focus van de afdeling Marketing, Communicatie & Ticketing vooral op het vinden en in kaart brengen van het (online) Korzo publiek, het ontwikkelen van een nieuwe strategie langs duurzame, langere en herkenbare programmalijnen en het optimaliseren van systemen.

Het (online) Korzo publiek

Korzo Theater heeft een zeer divers publiek, het is aantrekkelijk voor de relatief oudere segmenten Elitaire Cultuurminnaars en Klassieke Kunstliefhebbers, maar trekt ook veel jonge Stadse Alleseters en het is een van de theaters die het relatief goed doet bij Stedelijke Toekomstbouwers. Dit is een bijzonder profiel, maar weinig Haagse culturele instellingen spreken zoveel verschillende segmenten aan. Dit maakt Korzo Theater tot een interessante partner om mee samen te werken voor andere Haagse culturele instellingen die hun publiek willen verbreden.

— uit Publieksonderzoek The Hague & Partners 2021.

Het publieksonderzoek van The Hague & Partners, uitgevoerd in de periode 2019–2020 bevestigde Korzo's statement dat we een zeer eigen publiek hebben met een groot bereik onderen 'jongeren' tot 35 jaar. De Stadse Alleseter vormt met 27% de grootste publieksgroep bij Korzo. In Den Haag is deze doelgroep voor 21% aanwezig. Daarna komen de Elitaire Cultuurminnaars die met 20% ook ruim meer vertegenwoordigd zijn in Korzo dan dat zij in Den Haag aanwezig zijn (10%). De Stedelijke Toekomstbouwers (13% t.o.v. 24% in Den Haag) en Klassieke Kunstliefhebbers (12% t.o.v. 9% in Den Haag) vormen daar een unieke aanvulling op.

De Stadse Alleseters zijn tussen de 25 en 45 jaar oud, van wie het merendeel tussen de 25 en 35. Over het algemeen zijn ze alleenstaand of anders samenwonend, maar kinderen zijn er meestal (nog) niet. Thuis is voor hen de plek om tot rust te komen na een dag hard werken, maar het is ook de uitvalsbasis voor een avondje stappen, een middagje winkelen of een bezoek aan de sportschool. De Stadse Alleseters zijn hoog opgeleid, zowel op HBO als universitair niveau. De meesten onder hen zijn een mooie carrière aan het opbouwen en werken fulltime. Een deel van deze groep is nog aan het studeren of werkt parttime, waardoor de inkomens binnen deze groep verschillen. Stadse Alleseters hebben geen auto, maar maken veel gebruik van de fiets en het openbaar vervoer zoals trein en tram, want deze stoppen praktisch voor de deur.

De Elitaire Cultuurminnaars vormen een welvarende groep en zijn over het algemeen 45 jaar en ouder. Ze zijn getrouwd en wonen samen met hun kinderen in luxe woningen. Bij de oudere Cultuurminnaars zijn de kinderen al het huis uit. De groep is hoogopgeleid, de meesten hebben een universitaire studie afgerond. Op dit moment werkt een deel van de Elitaire Cultuurminnaars nog fulltime in hun eigen bedrijf of heeft een leidinggevende functie. Een ander deel van hen geniet al van een welverdiend (pre)pensioen. De inkomens zijn, vanwege hun hoge functies, twee keer of meer dan twee keer modaal.

Naast het onderzoek van The Hague & Partners heeft Korzo ook geïnvesteerd in een **eigen bezoekersanalyse**. In de periode januari t/m mei 2021 zijn er enquêtes verstuurd naar alle bezoekers van de (live) streams die we uitzonden. Hiermee is niet alleen een goed beeld ontstaan van de samenstelling van het online Korzo publiek, maar ook van hun wensen en behoeftes.

HET CULTURELE DOELGROEPENMODEL

De persona's in Den Haag

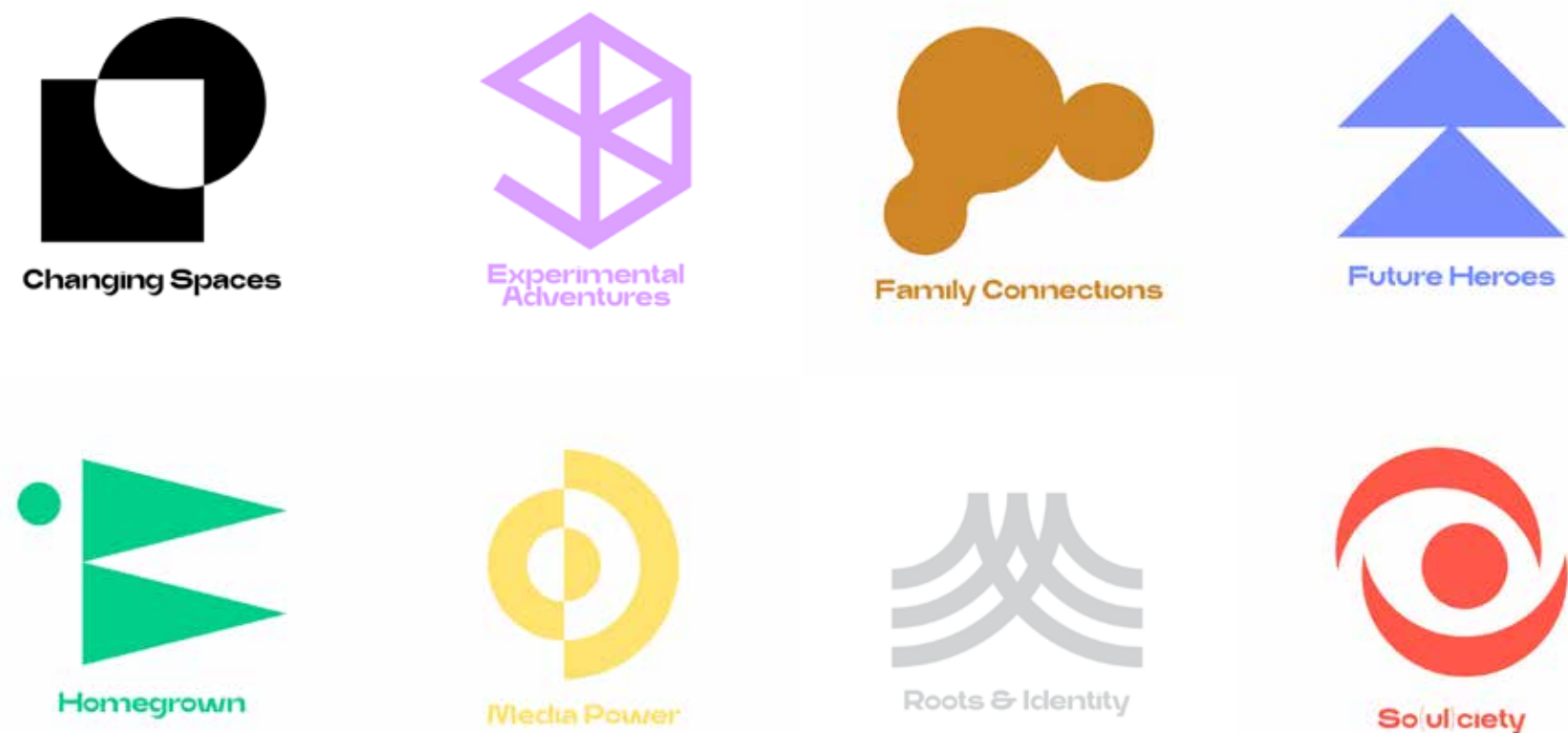
Opvallend is dat het online publiek in Nederland voor 30% uit Amsterdam komt. Het Haagse publiek vertegenwoordigde 24% van de online bezoekers uit Nederland. Online bereikte Korzo bezoekers in 39 verschillende landen, maar met name uit Duitsland en Italië. Internationale kijkers vormden tussen de 12 en 22% van het totaal.

Uit de enquêtes is gebleken dat 70% van ons online publiek Kijkers zijn. Zij willen een snelle toegang tot een online voorstelling: met 1 klik kijken, geen franjes of ingewikkelde 3D omgevingen. Korzo heeft deze groep omgedoopt tot Click & Go. De overige 30% heeft wel interesse in verdieping en randprogrammering. Dit moet dan makkelijk te vinden zijn en aansluiten op de programma's die zij ook online kunnen bekijken.

Aan de hand van dit onderzoek, is besloten Studio X niet altijd in te zetten bij online programma, maar alleen bij grotere evenementen. We gebruiken bestaande middelen (facebook, vimeo/insta etc) en de opgedane kennis om een vervolg te geven aan online streams en programma's die we online aanbieden. We zoeken daarbij het juiste middel om zoveel mogelijk publiek te bereiken op een goede en makkelijke manier. Daarvoor delen we kennis met Club Guy & Roni / NNT waarmee we in 2020 samen optrokken voor het NITE hotel dat Korzo een weekend "overnam".

Door de enorme diversiteit aan makers, programma's, genres en festivals die Korzo presenteert (en produceert) is in 2021 ook een start gemaakt met een **langetermijn marketingstrategie** die zich meer focust op grotere lijnen en thema's.

Tegelijkertijd ontstond bij het programmateam en de afdeling Marketing- en Communicatie steeds meer de behoefte om de programmering van Korzo in te delen in een aantal overkoepelende thema's. Er is – naar voorbeeld van CaDance in 2019 – uiteindelijk gekozen voor een strategie rondom acht programmalijnen.

De programmalijnen gidsen het publiek aan de hand van (grote) maatschappelijke thema's en kenmerken van artiesten en/of hun werk door de programmering. Door de programmalijnen krijgt het publiek ten eerste direct inzicht in wat zij kunnen verwachten van de voorstelling en daarnaast worden zij getipt op andere, soortgelijke programma's die op basis van de verschillende lijnen wellicht ook interessant zijn voor hen. De strategie geeft houvast aan marketing om programma's te bundelen en kan hierdoor programmabreed communiceren en adverteren waardoor het ook mogelijk is om de soms 'lastigere' voorstellingen onder de aandacht te brengen vanuit de inhoud. Kijk voor een volledig overzicht en de omschrijvingen van de programmalijnen op korzo.nl/programmalijnen.

De enorme vlucht in online communicatie en de razendsnelle ontwikkelingen op dit gebied, betekent dat de marketeers steeds vaker worden ingehaald door de waan van de dag en dat het steeds moeilijker wordt om alle kanalen up-to-date te houden. Korzo onderhoudt naast de 3 websites ook 15 verschillende social media kanalen. Om hier meer structuur in aan te brengen, is besloten om de **online en social media strategie** scherp onder de loep te nemen en te herzien.

Wegens de uitbraak van Covid-19 is er na de lancering van de nieuwe website geen gelegenheid geweest om die nieuwe website te evalueren en te optimaliseren. In de eerste helft van het jaar zijn we daarom samen met ontwerpbureau Het Echte Werk een **website optimalisatie traject** gestart. Aan de hand van diepte-interviews met gebruikers (zowel intern als extern), brainstormsessies met de directeur en marketingteam en een Hotjar-analyse, is aan het einde van het jaar een volledig herziene navigatiestructuur en aanpassingen van de pagina-ontwerpen opgeleverd. De daadwerkelijke bouw van deze nieuwe structuur en aanpassingen zal begin 2022 door de websitebouwers worden uitgevoerd.

In de tweede helft van het jaar is meer aandacht besteed aan de **social media strategie**. Het twitter-account is direct opgezegd; daar werd geen gebruik van gemaakt. Na een aantal pogingen om binnen het team de strategie te optimaliseren, is uiteindelijk de hulp ingeroepen van Traffic Builders. In januari 2022 is de eerste slag reeds gemaakt en besloten dat er acht social media kanalen gaan verdwijnen. In 2022 ligt er een concrete strategie inclusief contentkalenders.

Educatie

Er is dit jaar zoveel mogelijk geprobeerd het educatie programma door te zetten. Het belang de jongeren actief te houden en zoveel mogelijk te blijven betrekken binnen wat mogelijk was, stond voorop. Voor ons educatieaanbod werkten wij samen met **CultuurSchakel**. We boden binnen de mogelijkheden programma's aan in ons eigen theater en op middelbare scholen. Ook continueerden we de samenwerking binnen **De Kunstroute**; de samenwerking tussen de Johan de Witt scholengroep (JdW) en vijf culturele instellingen: Korzo, HNT, Filmhuis, Kunstmuseum en Residentieorkest. Samen gaven de instellingen vorm aan de kunsteducatielessen op de school en online en werden met de docenten stappen gezet in het verder ontwikkelen van een doorlopende leerlijn. Daarnaast liep het eigen **Crosstown** programma zoveel mogelijk door. De Summer Intensive en het Crosstown jubileum waren daarbij de absolute hoogtepunten.

Ondertussen hebben we de tijd gebruikt om een traject uit te zetten om het educatiebeleid te herijken. Op dit moment richt het educatiebeleid zich vooral op scholen, jongeren en met Crosstown op dansende jongeren. Korzo heeft al jaren een mooi educatie programma, maar we wilden na 15 jaar ook de activiteiten die we doen opnieuw tegen het licht houden. Wat verstaan we onder educatie, in hoeverre ontwikkelen we educatieve activiteiten vanuit ons aanbod en vanuit de doelgroep die we willen bereiken? Welke doelstellingen willen we bereiken met onze educatie? Waar willen we over vijf jaar staan en hoe komen we daar? De gesprekken hierover zijn in 2021 gestart en krijgen in 2022 vorm in een concreet educatiebeleid en -programma voor de komende vijf jaar.

Al vele jaren top in alternatieve theater kunsten.

— Buddy Pangemanann (bezoeker)

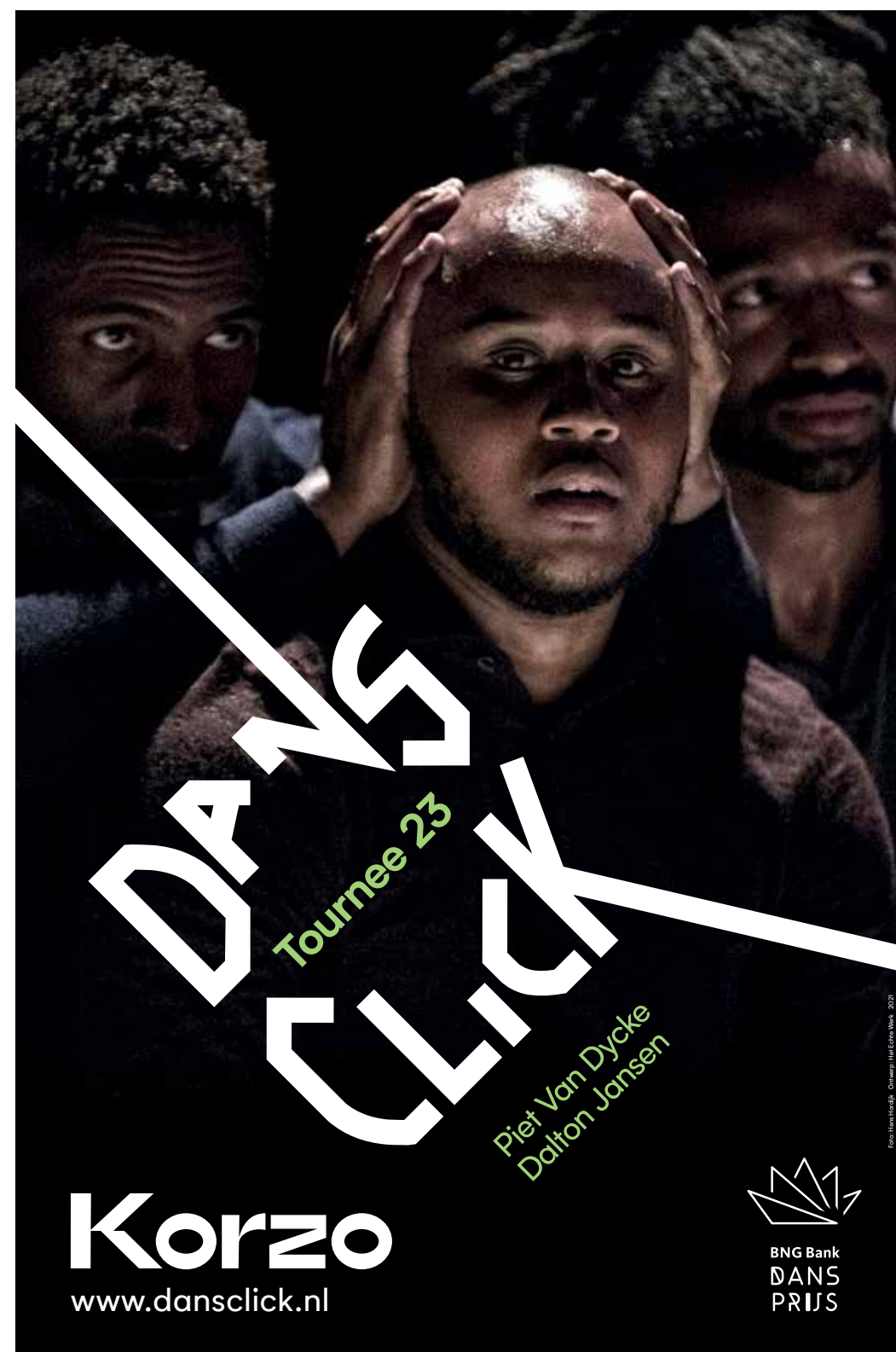
Pretty cool place. And the staff is really sweet. If you end up going back often, it will feel like you're part of another family.

— Quentin Roger (bezoeker)

Positionering en samenwerking

Op het gebied van dans, heeft Den Haag zich de afgelopen decennia ontwikkeld tot dé dansstad van Nederland, waar organisaties met elkaar een volledige dansinfrastructuur van hoge kwaliteit vormen en samen een zeer gevarieerd dansaanbod presenteren en produceren voor een groot en divers publiek. Korzo is voorzitter van het **Haags Dansoverleg** en was met NDT en HDF trekker van de gezamenlijke Haagse danscampagne – www.denhaagdanst.nl – die tijdens het Uutfestival werd gelanceerd.

Onderscheidend zijn we niet alleen in de eigen stad maar ook in het land, waarbij wij de hofleveranciers van diverse producties voor de vlakke vloer zijn en met vele speelbeurten een duidelijke positie hebben. Daarbij neemt de **DansClick** een bijzondere positie in. De BNG maakt deze tour mogelijk en een onafhankelijke jury koos dit jaar voor Piet van Dycke en Dalton Jansen. In 2021 was toeren nauwelijks mogelijk, maar de makers bezochten toch een aantal theaters waar ze nooit eerder stonden en konden zo een relatie opbouwen met programmeurs.

Moving Futures

De samenwerking met Conny Jansen Danst en Dansateliers – via het format **Danslokaal** – werd gecontinueerd en zorgde dit jaar opnieuw voor een spannend triple-bill programma dat door heel Nederland reisde.

Dit jaar werd Korzo partner van **Moving Futures**. Moving Futures is een initiatief van vijf talentontwikkelaars in de dans: ICK Artist Space, Dansateliers, DansBrabant, Generale Oost en Random Collision. Naast Korzo werd ook Grand Theatre (Groningen) dit jaar partner.

Het netwerk en festival fungeren als ontmoetingsplek voor makers, publiek, programmeurs en producenten. Het festival biedt naast de programmering, een rijk randprogramma, dat het publiek uitnodigt de choreografen op verschillende manieren te ontmoeten. Door gerichte samenwerking streeft Moving Futures naar zichtbaarheid en het bouwen aan naamsbekendheid voor een nieuwe generatie choreografen.

Op het gebied van circus, is Korzo mede-initiatiefnemer van de **Circuscoalitie**: een nationaal samenwerkingsverband van presenterende en (co)producerende instellingen die belang hechten aan een florerend circusklimaat in Nederland. Door talent, speelplekken en publiek voor circus te stimuleren wil de Circuscoalitie het genre verder ontwikkelen. Onze partners binnen de Circuscoalitie zijn Festival Circolo, Circusstad Rotterdam, HH Producties, Maaspodium en TENT.

Naar het voorbeeld van de *DansClick* werd een combinatieprogramma van drie korte stukken op tournee gebracht onder de naam *The Great Catch!* Een toegankelijke kennismaking voor het publiek in het land met de “nieuwe” kunstdiscipline circus. Deze voorstelling werd zowel online vertoond als live in de theaters. Korzo leverde als partner een financieel bijdrage en hoste de online première tijdens Cirque Mania.

Cirque Mania

De **(Toneel)schuur** in Haarlem benaderde Korzo ondertussen om het concept en de naam Cique Mania te adopteren en organiseert vanaf 2022 dus een eigen Cirque Mania naar voorbeeld van Korzo.

In november werd voor het eerst *A day at the circus* georganiseerd, een onderdeel van het nieuwe festival *This is not a circus* van onze partner TENT. Een dag voor professionals waar makers, programmeurs, subsidienten en onderwijsinstellingen met elkaar in gesprek gaan over de staat van het Nederlandse circusveld en de behoeftes en wensen van alle partijen. Korzo Circusprogrammeur Daphne van Iperen werd gevraagd om het publiek toe te spreken over haar ervaringen:

One of the things that I noticed was that the Dutch circus was segmented. On the one hand you had a vivid traditional circus field and on the other hand there were just a few contemporary circus makers that stayed in The Netherlands after graduating. To me, that's not only a pity for the evolution of the circus arts, but also an economic tragedy. Why would you invest as a society in circus art students and let them go abroad afterwards? Why? And who or what is the solution to this “problem”? Us! Programmers and theatre directors! We're the ones that can let art grow by giving a stage – literally. And with this appeal, I found the motivation for starting the Korzo circus program and our festival Cirque Mania.

Naast de eerder genoemde samenwerkingen met bijvoorbeeld de **Cultuurschakel**, de **Kunstroute** en **NDT**, is Korzo sinds 2021 partner van **Rizoom**.

Rizoom heeft als missie: vernieuwing aanjagen in de volle breedte van de hedendaagse muziekcultuur. Kernactiviteit is het begeleiden, ontwikkelen en faciliteren van talentvolle innovatieve makers. Rizoom biedt hen de kans te onderzoeken en experimenteren. Om onder professionele begeleiding en in samenwerking met partners opnieuw vorm te geven aan de muziekpraktijk. Als een laboratorium met dependances door het hele land. Hiermee schept Rizoom aanzienlijk meer ruimte voor de productie van hedendaagse muziek. Naast Korzo zijn de partners binnen Rizoom: Muziekgebouw aan 't IJ, November Music, Gaudeamus, Intro In Situ, De Doelen en het Asko Schönberg ensemble.

Korzo is erg enthousiast over het netwerk Rizoom en ziet dit eigenlijk als haar zevende huismaker. Naast **Rizoom**, is Korzo één van de partners van **Rewire** festival en vier keer per jaar van Festival **Dag in de Branding** waar we actuele ontwikkelingen in hedendaags gecomponeerde muziek presenteren.

Organisatie

Korzo werkt met een kleine maar toegewijde vaste staf en een flexibele schil daarom heen. Tijdens de eerste lockdown in 2020 heeft Korzo medewerkers en zzp-ers doorbetaald. In de tweede lockdown in 2020 heeft Korzo opnieuw zoveel mogelijk mensen doorbetaald, maar oproepkrachten niet meer oproepen. Bij de opstart van het theaterseizoen in september 2021 zijn veel nieuwe mensen aangenomen voor wie helaas later in het seizoen minder of geen werk meer was. Korzo heeft steeds geprobeerd het team met de organisatie verbonden te houden, maar merkt ook dat er druk op de arbeidsmarkt is. In de laatste lockdown in 2021 is personeel opnieuw volledig doorbetaald.

Een opmerkelijke ontwikkeling is dat medewerkers bij Korzo vaak verschillende functies binnen de organisatie hebben. Korzo staat open iemand, die in een deeltijdfunctie bij de organisatie werkt, de kans te bieden een andere taak of functie te aanvaarden om zo te komen tot een groter aantal arbeidsuren of een gevarieerdere werkinhoud te komen.

Om een verdere stap te zetten met het maken van randprogrammering en context programma's kreeg de senior marketing medewerker in januari extra uren dit te ontwikkelen. Ook kreeg zij de opdracht — als uitvloeisel van de urban denktank — een nieuwe programma te ontwikkelen. Dit werd FluX. Het belang van (context) programmering is een gegeven en het was dan ook even schrikken toen deze medewerker eind december vertrok. Korzo heeft inmiddels een nieuwe medewerker aangetrokken die dit programma overneemt.

In 2021 is ingezet op hervorming van het **Front of House** met het doel de gastvrijheid te vergroten door een grotere flexibiliteit in het team. De verschillende teams (bar, balie, avondcoördinatie) zijn daarvoor sinds september samengevoegd en opereren als één front of house. In september startte de nieuwe Coördinator Hospitality & Events, die de opdracht kreeg, samen met het team Front of House een nieuwe visie en strategie voor de hospitality en verhuur uit te zetten.

Naast onderstaand **personeelsoverzicht** van kantoor- en uitvoerend personeel werkt Korzo als makershuis met choreografen, componisten, dansers, dramaturgen, ontwerpers en docenten die in dienst komen of als zelfstandigen aan de slag gaan. Deze dienst- of opdrachtcontracten worden afgesloten voor de duur van een bepaalde productie en dit bestand is variabel. Deze medewerkers zijn om die reden niet in onderstaand overzicht opgenomen.

Leeftijd	Man	Vrouw	Totaal
<24	3	1	4
25-34	5	13	18
35-44	3	9	12
45-54	-	6	6
55-64	4	5	9
>65	-	-	-
Totaal	15	34	49

Diverse medewerkers hebben dit jaar **scholing** gevolgd. In het kader van duurzame inzetbaarheid of om zich te laten coachen. De opleidingen en coaching werden medegefinancierd door het Sociaal Fonds Podiumkunsten. Korzo draagt af aan stichting Omscholing Dansers Nederland, waarmee dansers “sparen” voor hun omscholing na het beëindigen van hun carrière.

In een jaar waarin **#metoo** steeds meer in de publieke aandacht is gekomen was Korzo blij te beschikken over een interne en externe **vertrouwenspersoon** en goede protocollen en regelingen. Medewerkers worden hier regelmatig op attent gemaakt. Maar dat is natuurlijk niet voldoende. Korzo moet ervoor zorgen dat de werkvloer veilig is en dat proberen we te doen door onze normen en waarden uit te dragen en bezoekers/partners/gasten/makers en elkaar aan te spreken op ongewenst gedrag. Het traject, dat we in het najaar van 2021 zijn gestart om de kernwaarden van Korzo te bepalen (zie werkgroep inclusie), heeft gezorgd voor meer openheid en het bespreekbaar maken van belangrijke thema's als jezelf kunnen zijn en een ander open tegemoet treden. We zetten stappen en hopen dat mensen de veiligheid voelen zich te melden als er iets speelt.

Werkgroepen

Korzo werkt sinds 2020 met verschillende **werkgroepen**. De werkgroepen bestaan uit een aantal medewerkers van verschillende afdelingen en worden aangevuld met externen, indien gewenst. De werkgroepen werken voor een bepaalde periode aan een specifiek thema. Het bestaan van een werkgroep kan dus verschillen in intensiteit en duur. In 2021 werden de volgende thema's besproken:

- Internationalisering
- Diversiteit en Inclusie
- Nieuwe werken
- Creative Funding
- Exploring New Grounds
- Duurzaamheid
- Interne communicatie

Internationalisering

De **Werkgroep Internationalisering** kwam dit jaar veelvuldig bij elkaar. Na het bepalen van de focussteden in 2020, is in 2021 de eigen rol van Korzo als internationale producent en agent vastgesteld en werd een lange termijn planning met concrete actiepunten neergelegd. Het doel van ons internationale beleid is te zoeken naar duurzame samenwerkingen en wederkerigheid.

Met maker Astrid Boons werd dit jaar daarom een bezoek gebracht aan Oslo voor een kennismaking met Dansenshus en Norwegian National Ballet. Voor Korzo was het bezoek ook van belang omdat tijdens het bezoek CODA plaatsvond; het platform voor Noorse dans. Een mogelijkheid te scouten. Voor het aanbieden van residenties voor jonge makers of werk dat mogelijk bij CaDance gepresenteerd zou kunnen worden. Er ontstond uitwisseling met verschillende collega's uit het veld en verbindingen met partners uit focussteden werd gezocht (Oslo, Kopenhagen, Düsseldorf, Stockholm). Na afloop werd de Fast Forward aanvraag van Astrid Boons bij het FPK ingediend en gehonoreerd waarin ook het Norwegian National Ballet is opgenomen.

Besloten is dat Korzo geen verkoop doet voor internationale tournees. Korzo heeft een belangrijk export product, maar moet naar een vorm zoeken zonder de rol van internationaal agent in te nemen. Daarbij speelt het eerder genoemde rapport van Winfred Voordendag ook een rol. Dat rapport wordt meegenomen in de werkgroepbesprekingen in 2022.

Werkgroepleden: Gemma Jelier (directie), Janneke Stroe (productie), Mirjam Zwanenburg (productie), Shane Burmania (muziekprogramma), Diana Weber/Mitchell van Rooij (marketing), Patrick Marin (internationaal agent)

Op 16 september vond ook de **Korzo Salon** plaats. De Korzo salon is de plek waar makers elkaar ontmoeten en plannen worden besproken. Potentiële makers, uitstromers en makers/deelnemers van andere huizen kunnen ook aanschuiven als het thema van de bijeenkomst zich hiervoor leent.

Insteek van deze salon was het delen van kennis en ervaringen over internationaal werken en de ambities die daarbij een rol spelen. Gastspreker Jan Sprengers van het Fonds Podiumkunsten informeerde de deelnemers over het internationale beleid van het Fonds Podiumkunsten. Patrick Marin — als externe ook deelnemer aan de werkgroep internationalisering – vertelde meer over het werken als internationaal agent. Hoewel werken en spelen in het buitenland belangrijk is voor de beroepspraktijk van makers, pleitten makers ook voor het uitbreiden van speelmogelijkheden op nationaal en lokaal niveau.

Aandacht voor internationalisering is er niet alleen binnen de werkgroep en het makershuis, maar ook binnen het programma-team. De programmeurs zullen zodra het weer kan buiten de landsgrenzen interessante groepen en festivals in focussteden bezoeken ter verbreding van het netwerk en als impuls en inspiratie voor het eigen programma.

Diversiteit en inclusie

Door er actief op uit te gaan, wordt Korzo als vanzelfsprekend onderdeel van de veranderende stad en wereld. We spiegelen ons, bij het aannemen van personeel, docenten en makers bewust aan de samenstelling van het (jonge) publiek waarmee we werken. We verbinden ons aan diverse partners en investeren in community managers. Diversiteit of inclusie is voor ons geen thema, het is een voorwaarde om toekomstbestendig te kunnen opereren. We houden vast aan de Code Diversiteit en Inclusie en hebben daar dit jaar op eigen wijze zoveel mogelijk invulling aan gegeven.

In 2020 is de Werkgroep Inclusie binnen Korzo gestart. In 2021 heeft de werkgroep een aantal bijeenkomsten gehad, waarin kennis en ervaringen met elkaar gedeeld zijn en het beleid is bevraagd. De werkgroep heeft aan de hand van de vier P's (programma, publiek, personeel, partners) Korzo onder de loep genomen door de P's één voor één te bespreken en van elk een SWOT te maken. Onder leiding van inclusie expert, hoogleraar en cultureel antropoloog Siela Ardjosemito-Jethoe is een volgende stap gezet. In 2022 wordt de opgehaalde informatie vertaald naar concrete actiepunten die Korzo breed (uit)gedragen moeten worden.

Werkgroepleden: Hasan Gök (marketing), Marc Maris (dansprogramma), Gemma Jelier (directie), Lior Zafri (FOH), Albert Tullings (techniek), Jeanine de Wijer (beheer), Monique Kooij (HR)

Tegelijkertijd is vanuit de directeur dit jaar aan de afdelingshoofden de opdracht gegeven met hun eigen team drie kernwaarden van Korzo te benoemen. Deze kernwaarden vanuit de verschillende afdelingen werden verzameld en besproken. De uiteindelijke keuze voor de kernwaarden— open / verbinden / eigenheid — werd gemaakt en vervolgens werd de koppeling gemaakt naar de 4 P's. Dit werd in verschillende teams besproken waarbij medewerkers van verschillende afdelingen bij elkaar zaten. In december werden de kernwaarden met de koppeling naar de 4 P's bij elkaar gebracht. Het traject leverde veel positieve energie op en nieuwe inzichten. Na lange tijd niet meer samen te hebben gewerkt, kon dat met dit traject gelukkig weer wel. In 2022 vervolgen we daarom — Korzo breed — de gesprekken en delen de resultaten in de personeelsbijeenkomst van april en nemen vragen hierover op in de RGA (resultaat gerichte afspraken) formuleren die we gebruiken voor de jaargesprekken met medewerkers.

Nieuwe werken

Korzo werkte tot de coronacrisis met een vaste kantoorindeling. De meeste medewerkers hadden een eigen werkplek en gingen voor overleggen naar de keuken, vergaderruimte of foyer. Medewerkers werkten op kantoor en de meeste afdelingen hadden een eigen “kamer”. Door de coronacrisis werd thuiswerken de norm en flexwerken voor velen steeds meer normaal. Eind 2020 werd een inventarisatie gemaakt van de wensen en mogelijkheden om ook in de toekomst meer flexibel te werken. Veel medewerkers gaven aan dat zij een gedeelte van hun werk vanuit huis wilden blijven doen en ook in andere samenstellingen bij elkaar wilden zitten. Meer projectmatig werken dus. De werkgroep het **Nieuwe Werken** werd gestart.

Het nieuwe werken houdt in dat je niet meer een eigen werkplek hebt en veel meer op projectmatig niveau aan de slag gaat. Dat betekent dat er wel voldoende werkplekken zijn, maar dat je niet gegarandeerd elke dag op dezelfde werkplek zit. Dat wil je misschien ook niet omdat je de ene dag rustig en stil moet werken, de volgende dag een halve dag een brainstorm hebt en de dag daarna eigenlijk net te weinig tijd hebt om naar Korzo te komen en dus beter vanuit huis werkt. Korzo zorgt ervoor dat je thuis voldoende middelen hebt om goed te kunnen werken.

De overstap naar het nieuwe werken werd halverwege het jaar in fases ingevoerd. Er werd gestart met het ontmantelen van de bestaande kantoren. Deze werden vervolgens ingericht als projectmatige ruimtes met nieuwe bureaus en bureaustoelen die voldoen aan de laatste ARBO voorwaarden. Er werden twee grote kantoortuinen ingericht, een ruimte om stil te kunnen werken en er werd één kantoor op de begane grond omgevormd tot een vergaderruimte. Tegelijkertijd werd er geïnvesteerd in ICT. Alle (kantoor)medewerkers kregen een laptop, die zij op de flexplekken koppelen aan een extern beeldscherm, toetsenbord en muis.

De servers werden ontkoppeld en alle documenten werden overgezet naar the cloud en er werd gemigreerd naar Microsoft Office 365. De laatste fase vond begin 2022 plaats en behelsde de overstap naar glasvezel internet en VOIP telefonie.

Deze migratie was arbeidsintensief, bedroeg een forse financiële investering en vroeg daarnaast veel van de flexibiliteit van de medewerkers. Het heeft er wel aan bijgedragen dat Korzo weer volledig up to date is op het gebied van ICT en medewerkers op een gezonde manier op kantoor en thuis kunnen werken. Tegelijkertijd met het opengaan van de theaters en het afschalen van de geldende corona maatregelen, zijn we bij Korzo en thuis gestart met het nieuwe werken.

Ook op twee andere gebieden zijn stappen gezet om systemen te optimaliseren en aan te passen aan de huidige tijd. Dat geldt voor het kassasysteem en het afschaffen van contant betalen.

Kassa- en planningsysteem

In de zomer van 2021 is Ticketmatic in gebruik genomen. Ook de tickets voor online programma's worden via Ticketmatic verkocht. Daarvoor is een koppeling gemaakt met de services van Qdentity. Dit is zeer klantvriendelijk voor online kijkers en geeft het 'Click & Go' kijkgevoel waar we naar op zoek waren. Met de toevoeging van een 'Mijn Account' omgeving, hebben bezoekers nu ook volledige toegang tot hun gekochte tickets en persoonlijke gegevens.

Er zijn nog geen concrete metingen gedaan omdat de Google Analytics koppeling nog doorgevoerd moet worden, maar het gevoel zegt dat de service en toegankelijkheid van het kopen van online tickets enorm verbeterd is. De koppeling met het in 2021 ingevoerde planningsysteem Yesplan bevat ook goed. Voorstellingen worden inclusief zaalopstelling en prijslijst rechtstreeks vanuit Yesplan naar Ticketmatic gestuurd. Het invoeren van de programmering is daardoor eenvoudiger geworden. Daardoor is er meer tijd om combinatietickets, vriendenpassen en bezoekersanalyses in te stellen, die de marketing kan gebruiken. Een voorbeeld hiervan is de koppeling vanuit Ticketmatic met mailprogramma MailChimp waardoor marketing op basis van klantgegevens gerichte marketingcampagnes uit kan sturen.

Cashless

Naar aanleiding van de Covid-19 pandemie is niet alleen het nieuwe en digitaal werken in een versneld tempo bij Korzo ingevoerd, ook het cashless werken wordt steeds populairder. Korzo heeft bezoekers de afgelopen twee jaar gestimuleerd de transacties bij de kassa en de horeca te beperken tot elektronische betalingen. In 2021 zijn overeenkomsten gesloten met Visa/Mastercard en American Express om ook creditcardbetalingen te kunnen ontvangen. Hiermee heeft Korzo in 2021 afscheid genomen van de contante betalingen en is per 1 januari 2022 een cashless organisatie.

Werkgroepleden: Daphne van Iperen (zakelijke leiding), Stephanie Italiaander (FOH), Jeanine de Wijer (beheer), Benno Vogt (financiën), Jeanine Roersma (marketing), Leonie Gerrits (planning)

Creative Funding

Sinds 2021 werkt Korzo samen met **Creative Funding** van Voordekunst. We werken drie jaar aan het opzetten van een actief, continu en inspirerend vrienden- en donateursbeleid. Aan de hand van drie Voordekunst campagnes leren we hoe donateurs geworven kunnen worden, hoe we ze vast kunnen houden en stellen we een strategie op om blijvend donateurs, sponsors en vrienden aan ons te verbinden. De eerste campagne is in 2021 bedacht en rollen we vanaf eind januari uit. De campagne draait rondom Playground dat op 30 april 2022 in Korzo plaatsvindt: Laat Haags talent spelen!

Werkgroepleden: Jeanine Roersma (marketing), Daphne van Iperen (zakelijke leiding), Djanomi Traxel (Hospitality & Events), Benno Vogt (financiën), Liselot Peterse (ticketing), Alles voor de Kunst (extern)

Exploring new Grounds

De werkgroep **Exploring new grounds** heeft als doel te onderzoeken hoe meer reuring in het gebouw van Korzo kan komen. We richten ons daarbij op drie pijlers: verhuur/gastvrijheid, klantenonderzoek en gebouwonwikkeling.

Om te beginnen werd een verhuurexpert aangetrokken, die het verhuurbeleid van Korzo onder de loep nam. Al snel bleek dat een onderzoek onder stakeholders noodzakelijk was. Daarvoor werd het strategisch bureau De Barn in de arm genomen. De Barn heeft de werkgroep bij de hand genomen om te komen tot een herijking van het verhuurbeleid. Om te komen tot een nieuw verhuurbeleid, bleek dat de visie van de Korzo medewerkers ten aanzien van verhuur moest veranderen. Daarom is gedurende het traject met de Barn besloten te proberen het interne draagvlak voor de verhuur te vergroten. Daarvoor is een medewerkersonderzoek opgezet dat het startpunt is voor het opstellen van het **verhuurbeleid 2.0**.

De werkgroep heeft dit jaar ook de tijd genomen verder te dromen over hoe we **het gebouw** nog beter en toegankelijker en opener kunnen krijgen. Eén van de geschetste dromen is de entree verruimen/verdiepen. Met Wim van de Valk, de architect die ons huidige pand heeft ontworpen, hebben we nagedacht over het verder openen van ons pand naar de straat. Liefst zo dat het een niet te missen, uitnodigende plek in de Prinsestraat wordt en zo dat de stad over de volledige breedte van het pand (nr 42 en 44) naar binnen komt golven. De presentatie van de droom staat gepland in maart 2022.

Werkgroepleden: Jeanine Roersma (marketing), Daphne van Iperen (zakelijke leiding), Nik Staakman (verhuur), Gemma Jelier (directie), Bas Visser (techniek), Djanomi Traxel (Hospitality & Events), De Barn (extern), Wim van der Valk (architect), HEW (vormgeving)

Duurzaamheid

Theater kost letterlijk veel energie. Korzo maakt zich zorgen over klimaatverandering en onze eigen rol daarin. Met de werkgroep Internationalisering zijn hier veelvuldig gesprekken over, maar met de werkgroep **Duurzaamheid** ligt de focus vooral op het pand. Hoe kunnen we dat — in overleg met de gemeente – duurzamer maken. Er zijn zonnepanelen aangebracht en de verlichting is vervangen door LED verlichting. Ook is dit jaar een milieuvriendelijke vaatwasser aangeschaft om efficiënter om te gaan met waterverbruik. Daarnaast werkt de organisatie zoveel mogelijk met afbreekbaar plastic, wordt afval (plastic, glas en papier) gescheiden en worden er mogelijkheden gecreëerd om artist/crew catering in huis aan te bieden, in plaats van dit te laten bezorgen door derden. Dit bespaart niet alleen geld, maar draagt ook bij aan het verminderen van vervuiling. In 2022 wil de werkgroep volgende stappen zetten.

Werkgroepleden: Jeanine de Wijer (beheer), Sanne Rosbag (techniek), Djanomi Traxel (Hospitality & Events), Monique Kooij (HR)

Interne communicatie

Dit jaar is een breed en anoniem medewerkersonderzoek door de Werkgroep **Interne Communicatie** uitgezet. Om te onderzoeken hoe de interne communicatie loopt en waar verbeteringen nodig zijn. In totaal reageerden 32 personeelsleden en kreeg de interne communicatie bij Korzo een 6,3. Een voldoende, maar ruimte voor verbetering. In mei werden de resultaten gedeeld met het personeel en zijn door de werkgroep verschillende aanbevelingen gedaan. Zowel op het gebied van onboarding van nieuwe personeel als op het informeren van het personeel. De aanbevelingen zijn overgenomen en in 2023 wordt hetzelfde onderzoek nogmaals gedaan.

Werkgroepleden: Annelieke Plugge (productie/educatie), Liselot Peters (ticketing), Diana Weber (marketing)

Codes

Korzo onderschrijft de Codes Fair Practice/Fair Pay, Cultural Governance en Diversiteit en Inclusie en volgt de Cao Toneel en Dans. Het principe “Pas toe en leg uit” is toegelicht via de werkgroepen en eerdere hoofdstukken.

Sinds juni 2020 heeft het ministerie van OCW in totaal vijf steunpakketten geregeld voor de cultuursector om het wegvallen van de publieksinkomsten door de lockdown te compenseren. Bij de aankondiging van het eerste steunpakket heeft de minister aangegeven dat ze verwacht dat de steunmiddelen waar mogelijk ingezet worden om zzp'ers volledig te compenseren voor geannuleerde opdrachten en om nieuwe opdrachten te geven aan makers en uitvoerenden, zodat de sector draaiende blijft. Helaas kon er ook het afgelopen jaar slechts beperkt live gespeeld worden, omdat de podia maar beperkt openwaren. Desondanks zijn er door de sector en Korzo allerlei nieuwe initiatieven ontplooid om publiek te bereiken en nieuw aanbod te ontwikkelen.

Korzo heeft met behulp van de steunmiddelen haar verantwoordelijkheid genomen richting werknemers met een tijdelijk dienstverband en zzp'ers. Branchevereniging NAPK, waar wij bij aangesloten zijn, heeft na overleg met de Kunstenbond en het bestuur van ACT (Acteursbelangen) een richtlijn opgesteld met het dringende advies zzp'ers na annulering door te betalen volgens een rekenmethode die rekening houdt met de duur van de opdracht en termijn waarop geannuleerd wordt (de richtlijn is op te vragen bij NAPK). Wij hebben deze richtlijn gehanteerd voor onze opdrachtnemers. In het hoofdstuk “extra residenties, opdrachten en trickle down” staat beschreven hoe dat is gebeurd.

Raad van Toezicht

De directeur/bestuurder functioneert met een Raad van Toezicht (RvT) waarmee een jaarlijks vergaderrooster met te behandelen punten is afgesproken. Op dat vergaderrooster staat dat één keer per jaar de Codes tijdens een vergadering van de Raad van Toezicht met de directeur/bestuurder besproken worden en gecontroleerd wordt of de codes daadwerkelijk gevolgd en uitgevoerd worden. Dat is dit jaar niet gebeurd.

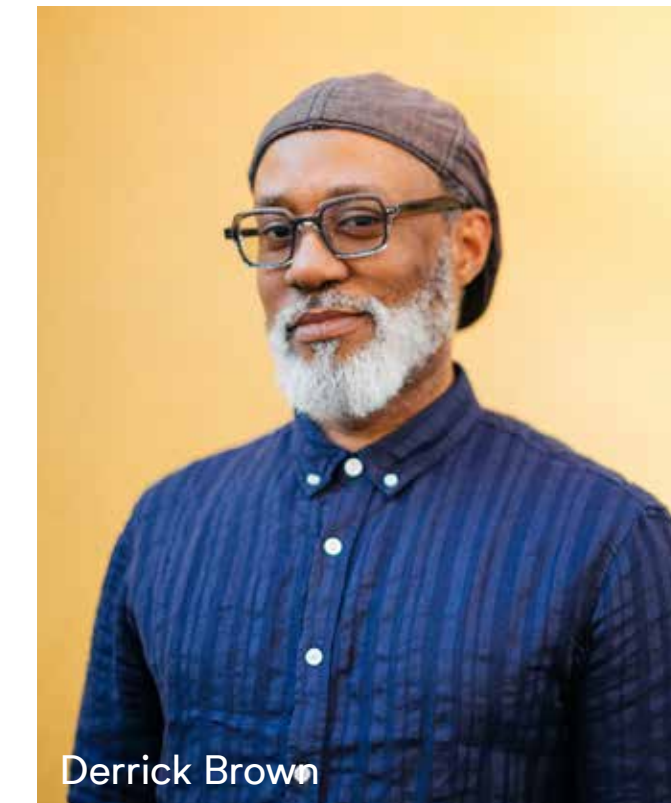
Vanwege de continue veranderende maatregelen rondom corona werd afgeweken van het vergaderrooster en vaker en in wisselende samenstellingen overlegd, zowel tussen de directeur/bestuurder en (een aantal leden van) de RvT als tussen de directeur/bestuurder en de (voorzitter van de) PVT.

In 2021 vond bovendien een wisseling in de samenstelling van de RvT plaats. Drie leden verlieten — vanwege het aflopen van hun termijn — de RvT: Carla de Boer (voorzitter), Ard van Rijn en Maarten van Zaane. Via een brede en openbare werving, werden vier nieuwe leden gevonden en benoemd: Diebrichje Brands (voorzitter), Noraly Soedito, Marja Molewijk en Erwin Nijse. Met de blijvende leden Derrick Brown, Barbara Zwezerijnen en Marinke van Riet vormen zij de nieuwe RvT sinds 2 juli 2021.

Er is een Bestuurs/RvT-reglement en een overeenkomst met de Personeelsvertegenwoordiging (PVT). De mandatering is vastgesteld en er vinden vastgelegde resultaatgerichte gesprekken plaats tussen directeur en de RvT en leidinggevenden en hun medewerkers.

Barbara Zwezerijnen

Derrick Brown

Diebrichje Brands

Erwin Nijse

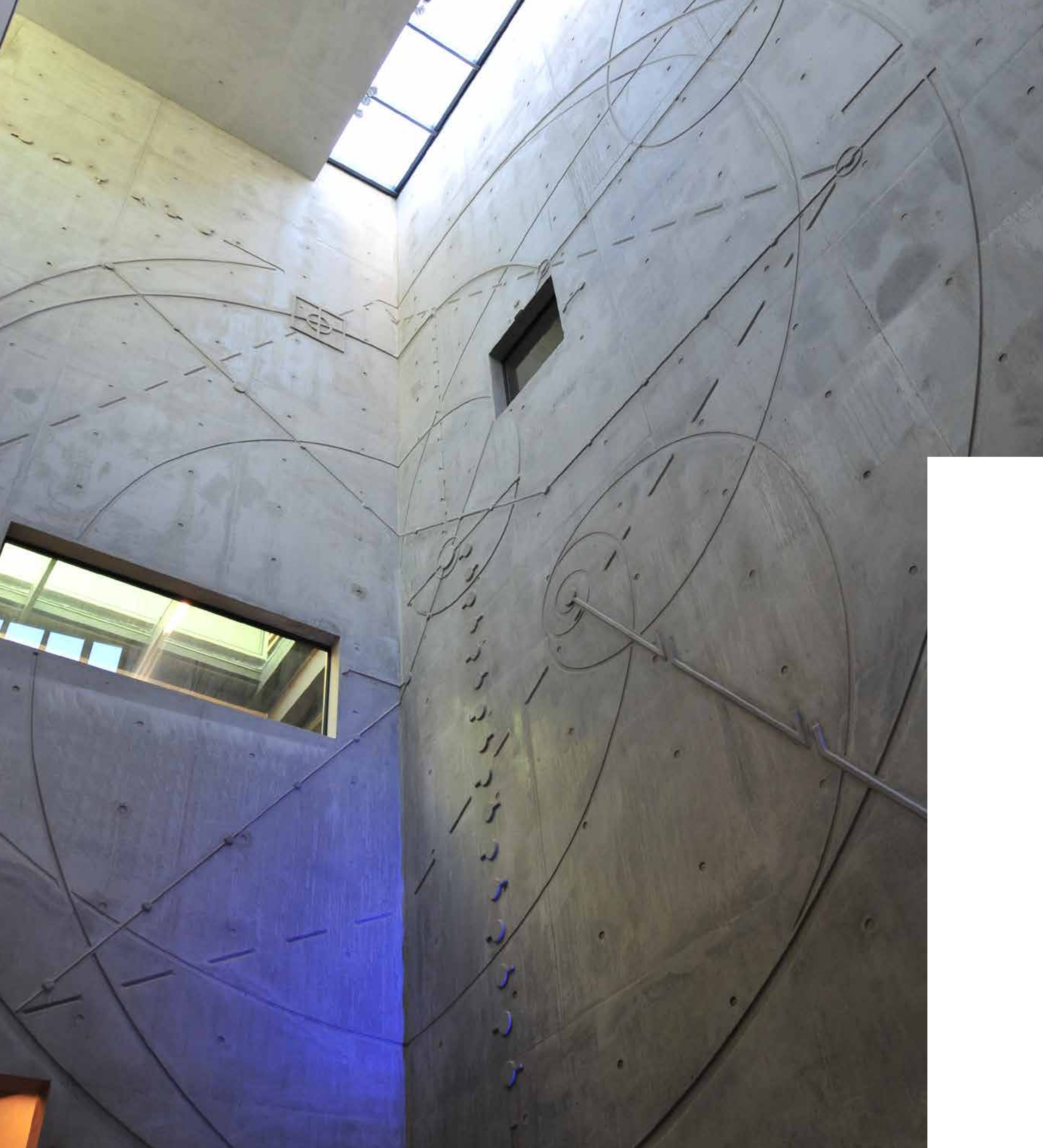
Marja Molewijk

Noraly Soedito

Marinke van Riet

Personeels- vertegen- woordiging

In het afgelopen jaar is de **PVT** uitgebreid van drie naar vijf leden. In april heeft de PVT een tweedaagse, gespecialiseerde cursus gevolgd. De belangrijkste items waren de rechten van de PVT, de vraag waar de PVT voor staat en wat de PVT belangrijk vindt in de relatie met de bestuurder. Belangrijk was dat de directeur/bestuurder ook een middag deelnam aan de cursus. In dat deel werden — in alle openheid – over en weer intenties en verwachtingen naar elkaar uitgesproken.

De PVT overlegt maandelijks en vier keer per jaar met de directeur/ bestuurder. Eén keer per jaar (september) komen de RvT, directeur/bestuurder en PVT samen en bespreken het jaarplan en het algemene beleid van Korzo.

De PvT bestond in 2021 uit: Leonie Gerrits (voorzitter), Albert Tullings, Hasan Gök, Annelieke Plugge en Karin Lems.

Financierings- mix

Naast de meerjarige subsidies van de gemeente Den Haag, het Ministerie van OCW en het Fonds Podiumkunsten, zijn de activiteiten van Korzo in het jaar 2021 mede mogelijk gemaakt door (private) fondsen: Fonds1818, Fonds Cultuurparticipatie, BNG Cultuurfonds, CultuurSchakel, Stichting Zabawas, VSBfonds en de Kylián Foundation. De gemeente heeft met ingang van 2021 wel een korting van 1,5% doorgevoerd op de structurele subsidie. Bij de herijking van het educatiebeleid, wordt deze 1.5% korting meegenomen. Om aan ons meerjarenbeleidsplan 2021 – 2024 invulling te kunnen geven, hebben wij daarom bezwaar gemaakt tegen het raadsbesluit om de korting door te voeren. Het bezwaar is niet ontvankelijk verklaard, waartegen beroep is ingesteld bij de rechtbank.

Daarnaast verkoopt Korzo eigen producties aan theaters in het land en ontvangt hiervoor uitkoopsommen. Inkomsten komen ook binnen via de kaartverkoop voor het programma dat we online deden en voor het programma in ons eigen theater. Bij het programma in het eigen theater ontvangen we ook inkomsten via de horeca. En normaal gesproken ook via de **verhuur**.

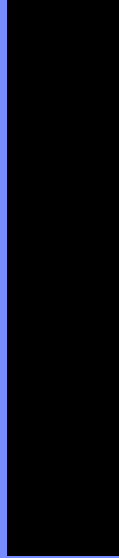
Korzo huisvest naast het eigen theater ook twee vaste andere organisaties in het pand. Zo huurt Holland Dance Festival kantoorruimte op de zolder van de Prinsestraat 42 en wordt de horecagelegenheid aan de Prinsestraat 44 verhuurd. Halverwege 2021 hebben de eigenaren van restaurant Floc laten weten hun onderneming te stoppen. Samen met horecamakelaar VDS werd gezocht naar een nieuwe huurder. Dit werd Bouzy, die al een florerende horecazaak op de Denneweg in Den Haag hebben. Bouzy is een wijnbar met een shared-dining kaart, wat een goede overloop geeft met het publiek van Korzo. Om Korzo en Bouzy te laten profiteren van

elkaar, is de ingang van Bouzy verplaatst. Het publiek van Korzo en Bouzy komen — sinds september – binnen via het voorportaal van het theater en kunnen dan kiezen naar welke gelegenheid ze gaan. Op deze manier wordt het publiek van Korzo verleid te borrelen/dineren bij Bouzy en de gasten van Bouzy geïnteresseerd voor het theaterprogramma. Bouzy opende in september.

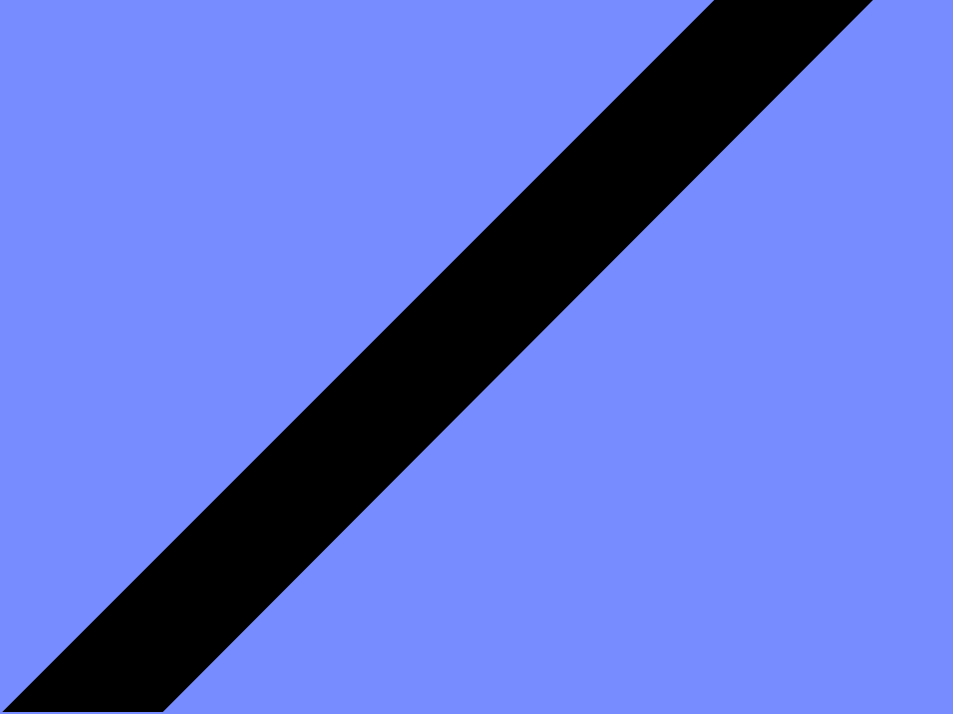
Naast de twee structurele huurders van Korzo, worden ruimtes in het gebouw verhuurd aan voor presentaties, vergaderingen en andere bijeenkomsten. Door het dringende advies om thuis te werken en de verplichte sluitingen lag deze verhuur nagenoeg stil dit jaar. Maar, een aantal verhuringen ging door, zoals de bijeenkomsten van Stichting Lezen en Schrijven, de Haagse Cultuuracademie, het Lonneke van Leth Zomerkamp, De Dutch Summer Dance Course en het Crossing Border Festival.

De totale baten van Korzo in 2021 bedroegen €4.131.111,-. Het jaar werd afgesloten met een positief exploitatie resultaat van €50.261,-. Het gevolg van de steunmaatregelen die Korzo dit jaar en in 2020 ontving vanwege de schade door de Covid-19-crisis.

Stichting Korzo is solvabel en liquide.

... vooruitgaan

Korzo

